TÜRKİYE GENÇLİK ARAŞTIRMASI

Hazırlayan

Doç. Dr. Sinan ATEŞ

Ön söz

Türkiye'de son dönemlerde sıklıkla 18-25 yaş arasındaki gençlik kitlesinin siyasal, toplumsal ve dinsel tercihleri ile ilgili tartışmalar yürütülmektedir. Bu tartışmalardaki temel argüman, bu kitleyi önceki nesillerden topyekun farklı olarak kodlayıp değişik siyasal söylemlere eklemlenmeye müsait unsurlar olarak tanımlamaktır. Çıkarımın doğruluğu ve yanlışlığı tartışması bir yana İlgili çıkarım yapılırken genellikle nesnel verilerden yararlanılmamaktadır.

Söylemin dayandığı güncel ve açıklayıcı araştırmalardan bahsetmek mümkün görünmemektedir. İlgili söylemin temelinde ise "Z Kuşağı" kavramsallaştırması yer almaktadır. Bu kavramsallaştırmaya göre 1995 ile 2010 yılları arasında doğan kişiler bireysel, sorgulayıcı, internet üzerinden sosyalleşen, bilgiye çabuk ulaştığı için sıkılgan ve otorite karşıtı bireylerdir. Bu kategori bir "ideal tip" profili ortaya koymaktadır. İdeal tip kategorileri inşa edilirken belirli unsurlar soyutlamalar ile incelemeye dahil edilmez. Bu durumun ortaya çıkardığı eksikliği ortadan kaldırmanın yolu ise tekil durumları nesnel verilerle incelemektir. Bu çalışma da böyle bir amaca cevap vermek üzere hazırlanmıştır. 2002-2005 yılları arasında doğan gençlerin belirli olgulara dair tutumları irdelenmiştir. Ulaşılan çıkarımlar sonuç bölümünde açıklanacaktır .

Bununla birlikte ilk elde ifade edilmesi gereken husus Türkiye'nin özgül tarihsel, toplumsal, siyasal ve iktisadi özelliklerini ele almadan gençlikle ilgili çıkarım ve politikaların verimli bir ürün teşkil etmeyeceği ortadadır. Siyaset sosyolojisi ve siyaset psikolojisi bağlamında küresel meta-teorilerin açıklayıcılığı sınırlıdır. İlgili gençlikle alakalı anlamlı çözümlemeler yapmanın bir diğer gerekliliği de karşılaştırmaya gitmektir. Terör faaliyetleri, askeri darbe girişimi, toplumsal afetler, iktisadi darboğaz ve küresel bir salgını yaşamış gençliğin his ve tutumlarının dünyanın farklı yerlerindeki yaşıtları ile aynı olmasını beklemek güçtür. Tüm bu çekincelerle birlikte asıl vurgulanması gereken ise ilgili gençlik kitlesini önümüzdeki seçimler için kazanılması gereken "oy deposu" olarak değerlendiren bakış açısının yanlışlığıdır. İktidar veya muhalefeti ayırt etmeksizin, ülkemizin geleceği olan bu gençleri siyasetlerine eklemlenlenecek kitleler olarak görmenin ötesinde onun his ve tutumlarına uygun politikalar geliştirmek yoluyla ülkemizin geleceği için katma değer üreten bireylere dönüştürmenin yolları aranmalıdır.

Bu çalışmanın bahsedilen amaca bir nebze olsun katkı sağlaması dileğiyle.

Sinan Ateş

Ankara/2021

İÇİNDEKİLER

ARAŞTIRMANIN ALANI

Bu araştırmanın alanı Türkiye'dir. Ülkenin sosyopolitik gerçekliği göz önüne alınarak 22 ilde anketler yapılmıştır. Tüm bölgelerden uygun örneklemi sağlayacak sayıda katılımcı nüfusa göre belirlenmiştir.

ARAŞTIRMANIN KİMLİĞİ

METODOLOJİ

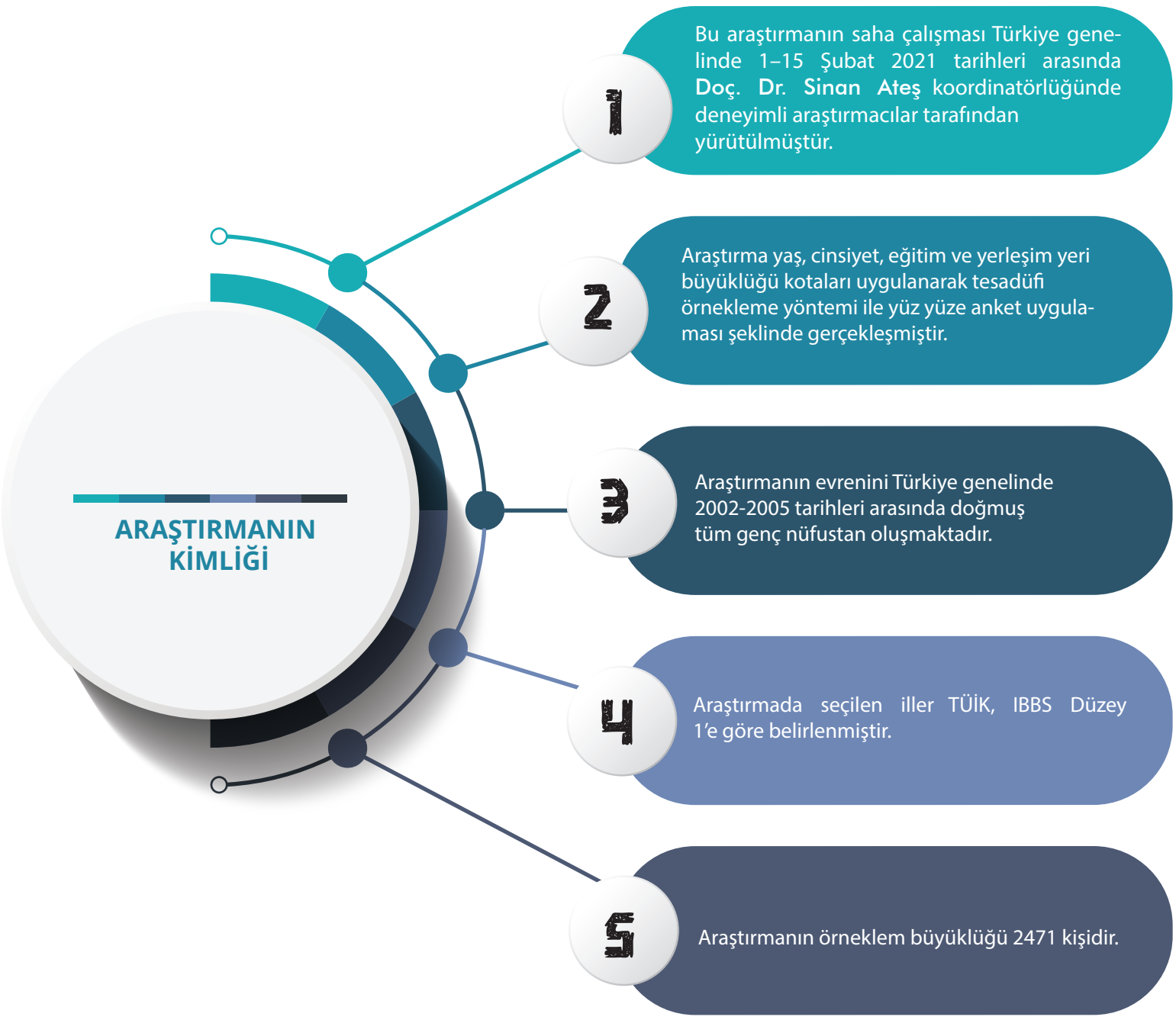
ARAŞTIRMANIN KİMLİĞİ
1
Bu araştırmanın saha çalışması Türkiye genelinde 1–15 Şubat 2021 tarihleri arasında Doç. Dr. Sinan Ateş koordinatörlüğünde deneyimli araştırmacılar tarafından yürütülmüştür.
2
Araştırma yaş, cinsiyet, eğitim ve yerleşim yeri büyüklüğü kotaları uygulanarak tesadüfi örnekleme yöntemi ile yüz yüze anket uygulaması şeklinde gerçekleşmiştir.
3
Araştırmanın evrenini Türkiye genelinde 2002-2005 tarihleri arasında doğmuş tüm genç nüfustan oluşmaktadır.
4
Araştırmada seçilen iller TÜİK, IBBS Düzey 1'e göre belirlenmiştir.
5
Araştırmanın örneklem büyüklüğü 2471 kişidir.

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

CİNSİYETE GÖRE DAĞILIM

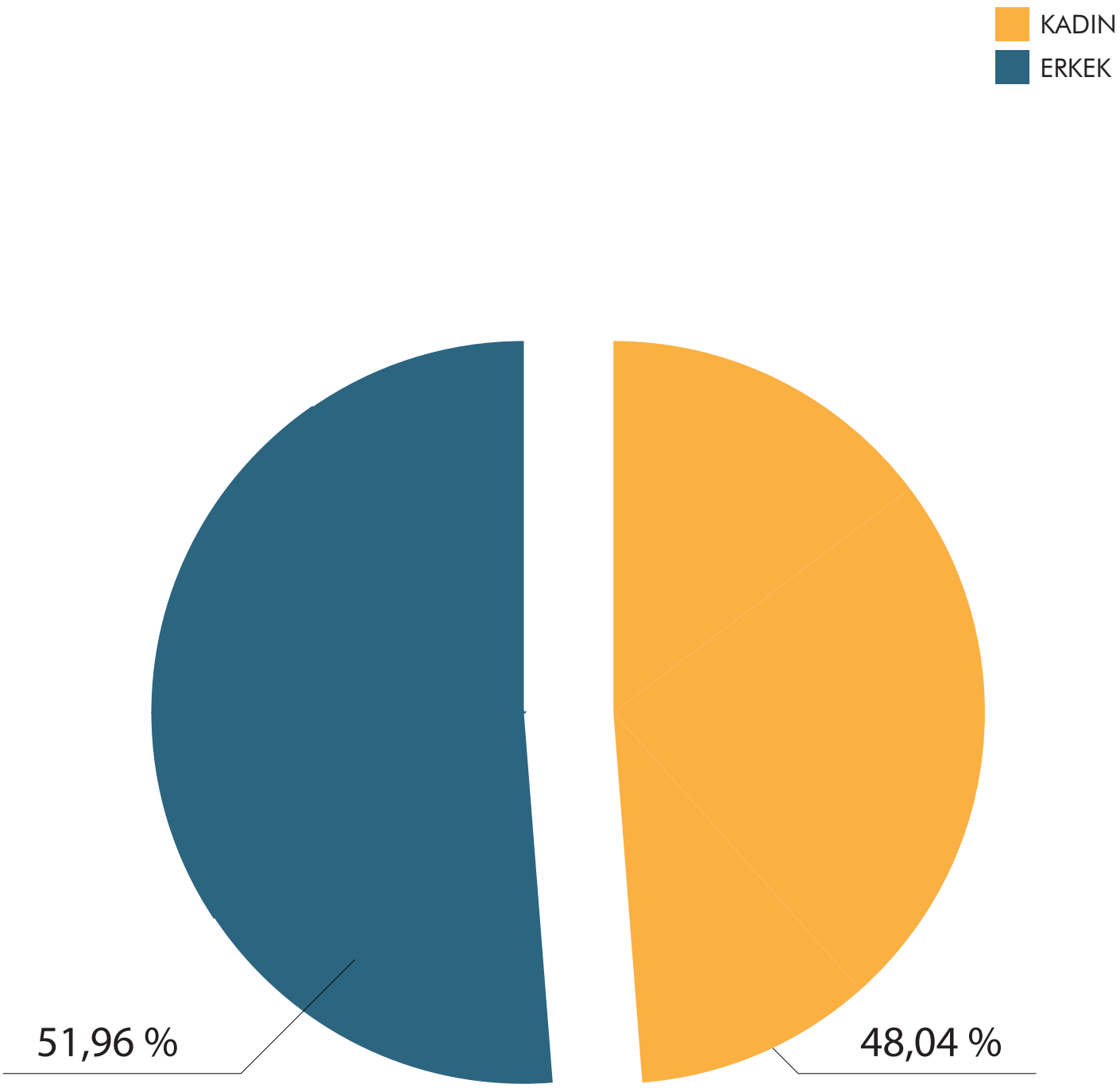

DOĞUM YILLARI GRUBUNA GÖRE DAĞILIM

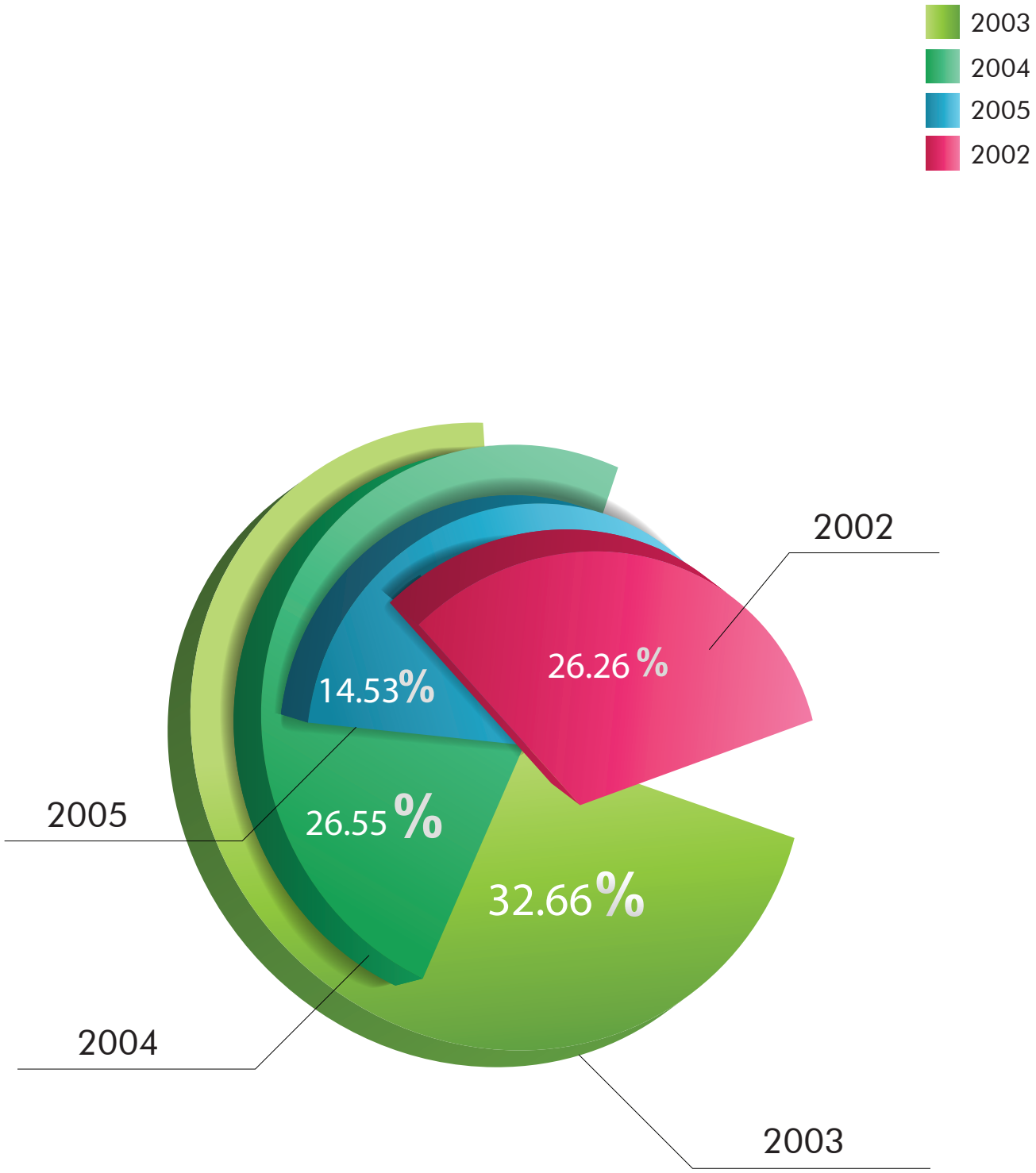

Baz dört yıl bakımından en fazla katılımcı 2003 yılı doğumlular iken en az katılımcı ise 2005 yılında doğanlardır

HAYATINIZIN BÜYÜK KISMINI NEREDE GEÇİRDİNİZ ?

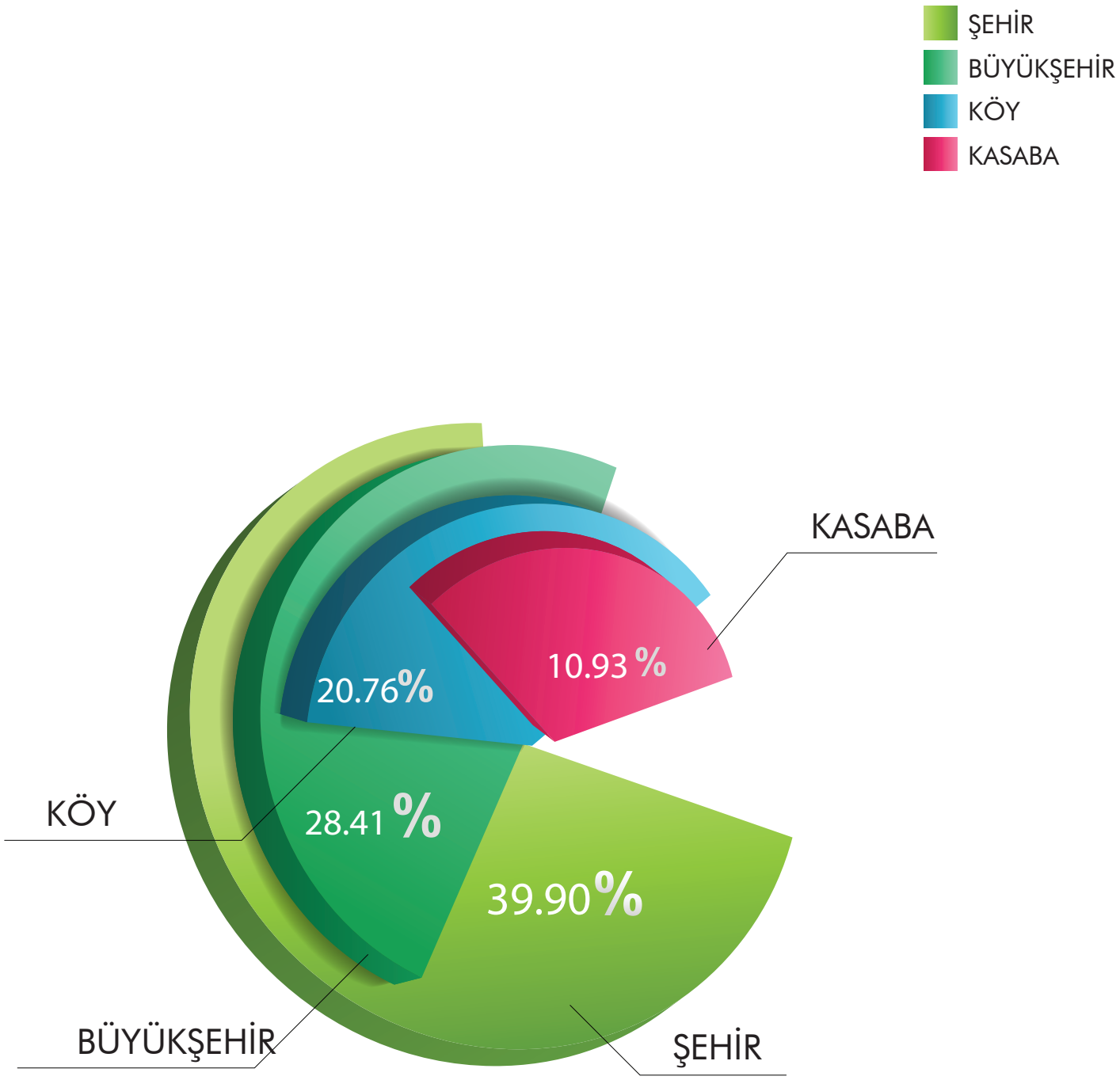

Katılımcıların yaklaşık %70'i kentlerde, % 30'u ise bir bölümü ise kırsal alanda yaşamaktadır. Büyükşehir yasası ile kent merkezi olarak sayılmış ancak sosyolojik olarak kırsal olan alanlarda ikamet eden katılımcıların yaşadığı yerler köy veya kasaba olarak değerlendirilmiştir.

YERLEŞİM YERİNE GÖRE DAĞILIM

İstanbul
Ankara
İzmir
Bursa
Kastamonu
Tekirdağ
Manisa
Balıkesir
Kocaeli
Aydın
Mardin
Kayseri
Adana
Erzurum
Gaziantep
Urfa
Van
Ağrı
Trabzon
Konya
Kırıklale
Malatya

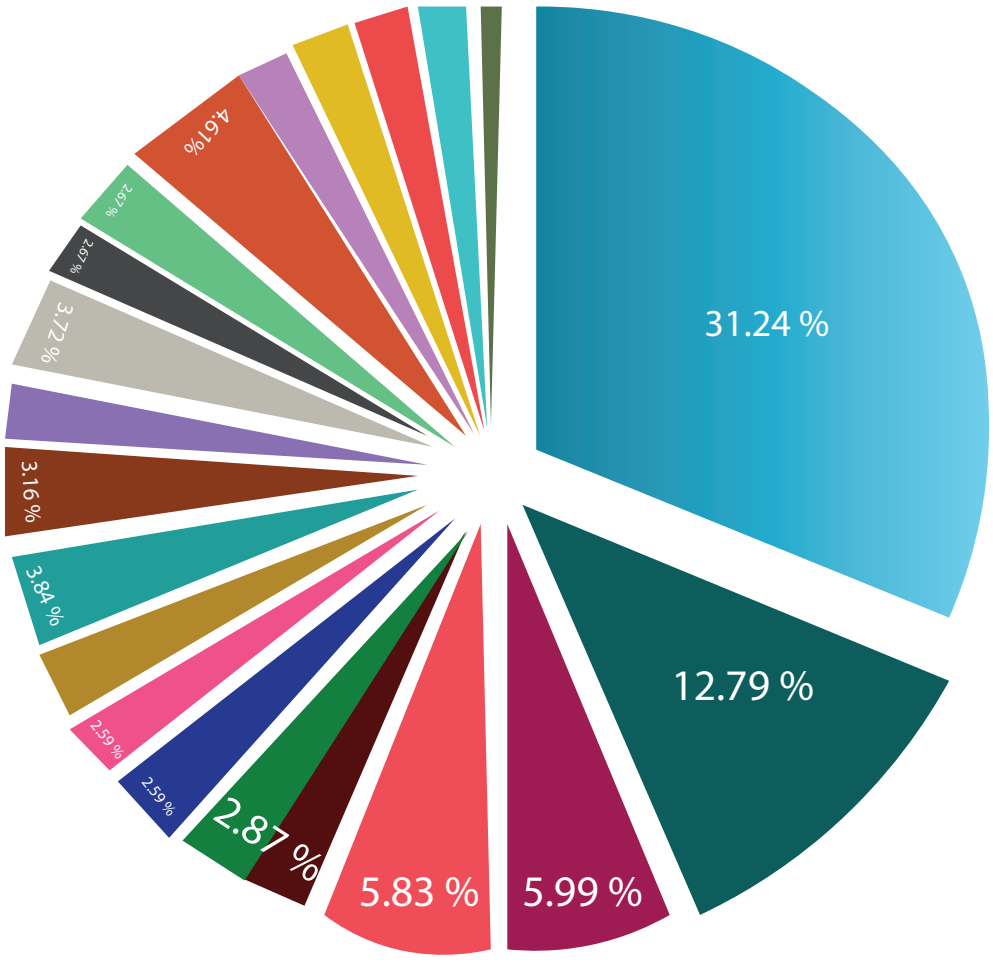

HAYATINIZI EN ANLAMLI KILAN ŞEY NEDİR ?

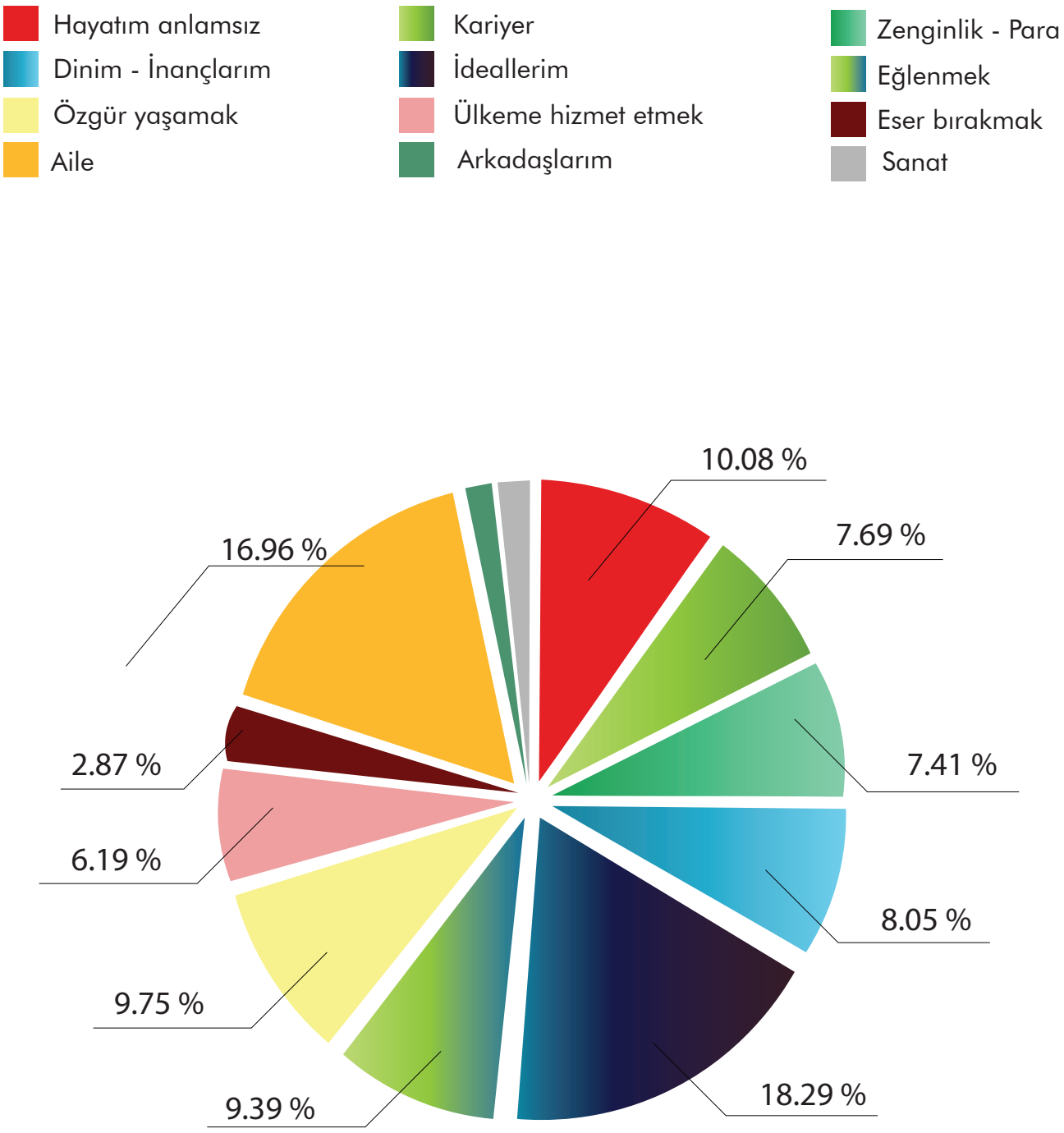

"Hayatınızı en anlamlı kılan şey nedir" sorusuna verilen yanıtlar bir hayli dağınıktır. Ancak ilk iki sırayı "idealler" ve "aile"nin alması hususu yorumlandığında toplumsal yapı için bir hayli girift çıkarımlar yapmanın mümkün olduğu gözlemlenebilir.

Hayattan memnuniyet oranı bu kadar düşük olan bir toplumda hâlen gençlerin ideallerini en anlamlı şey olarak bulması ilginçtir. Bununla birlikte modern toplumda bireysel özgürlüğünü arayan bir yaş grubunun temsilcilerinin aileye bu denli aidiyet hissetmesi de toplumsal yapının geleneksel niteliklerini bir ölçüde koruduğunun göstergesi olmaya namzettir. Katılımcıların %10'u özgürlük şıkkını işaretlerken dinin %8'lerde kalması ilgi çekicidir.

HAYATTAN MEMNUNİYET

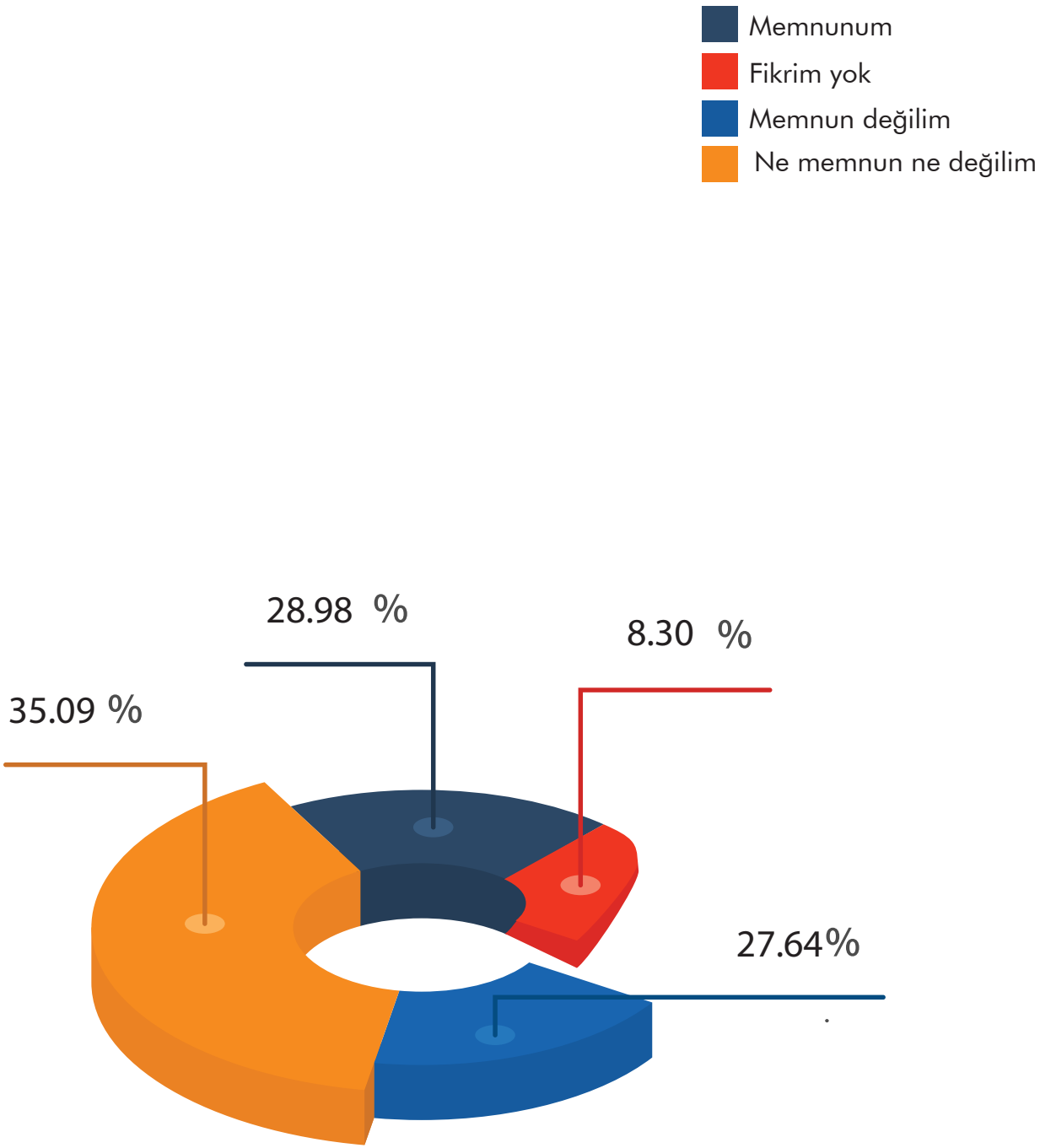

Katılımcıların hayatından memnun olma oranına bakıldığında sadece yaklaşık %30'luk bir kesimin olumlu yanıt verdiğini gözlemlenmektedir. UNICEF'in geçtiğimiz yıl yaptığı bir araştırma da bu sonucu doğrulamaktadır.

(https://www.unicef-irc.org/child-well-being-report-card-16?utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=worldsofinfluence&utm_term=reportcard16) İlgi çekici olan ise ilgili UNİCEF araştırmasına göre gençliğin diğer ülkelerdeki akranlarına göre memnuniyet oranlarının bir hayli düşük olmasıdır.

SOSYO - KÜLTÜREL TUTUMLAR

HANGİSİ SİZİ EN ÇOK RAHATSIZ EDER ?

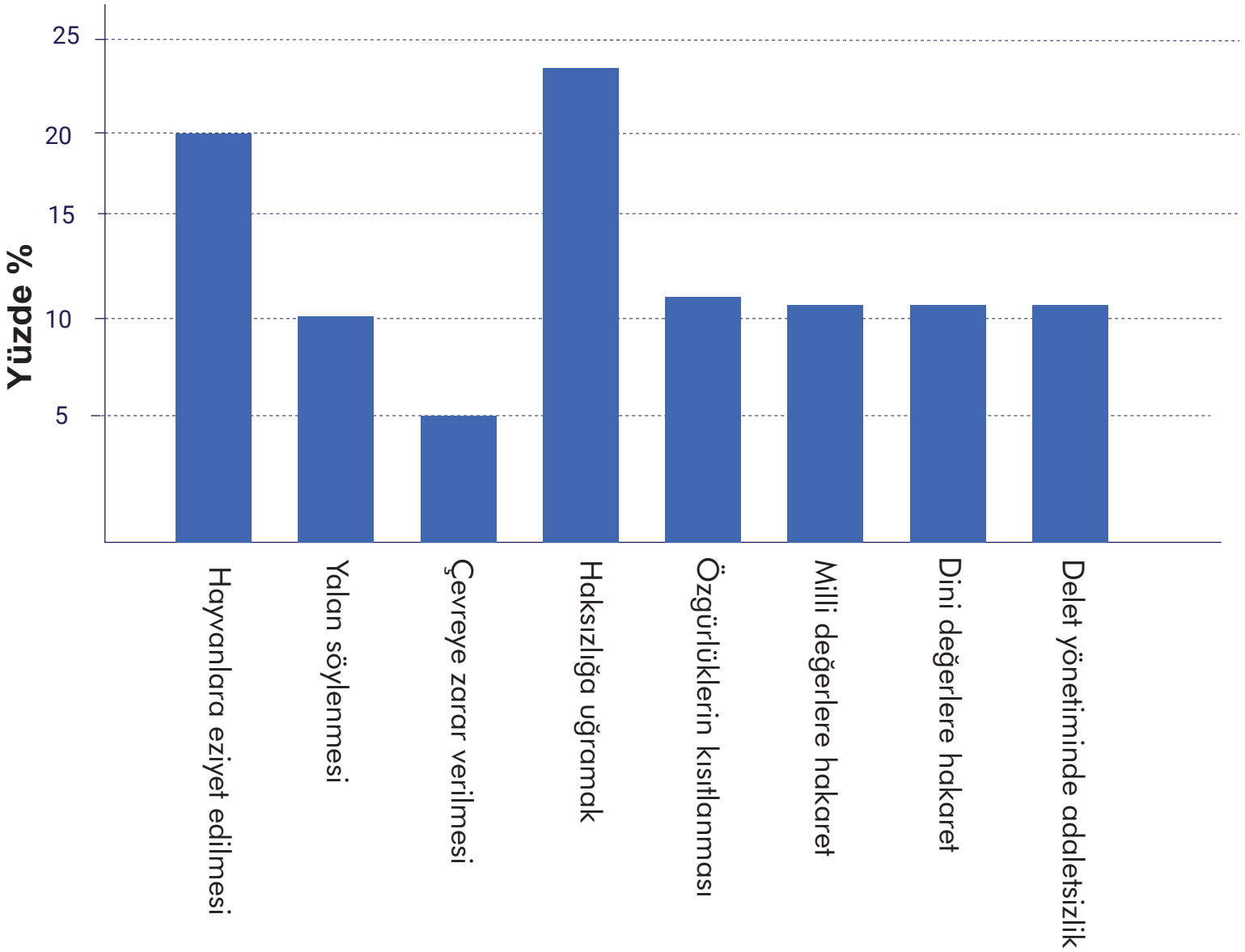

Neredeyse her dört katılımcıdan biri, kendilerini en fazla rahatsız eden şeyin ne olduğu sorusuna "haksızlığa uğramak" yanıtını vermiştir. Bu husus, ilgili yaş kategorisinin adalet bahsinde ülkenin mevcut performansından memnun olmadığını göstermektedir. İkinci en yüksek yanıt ise "hayvanlara eziyet edilmesi"dir. İlgili yaş kategorisinde hayvan haklarına yönelik yüksek bir farkındalık mevcuttur. Ancak millî ve dinî değerlere hakaret gibi soyut içerikler ise görece düşük farkındalığa sahiptir. Bu durum gençliğin somut içeriklere ve birey olarak kendi hayatına değip dokunan fenomenlere duyarlılığın yüksek olduğunu göstermektedir

AŞAĞIDAKİ GRUPLARDAN HANGİSİNE DAHIL OLMAZSINIZ ?

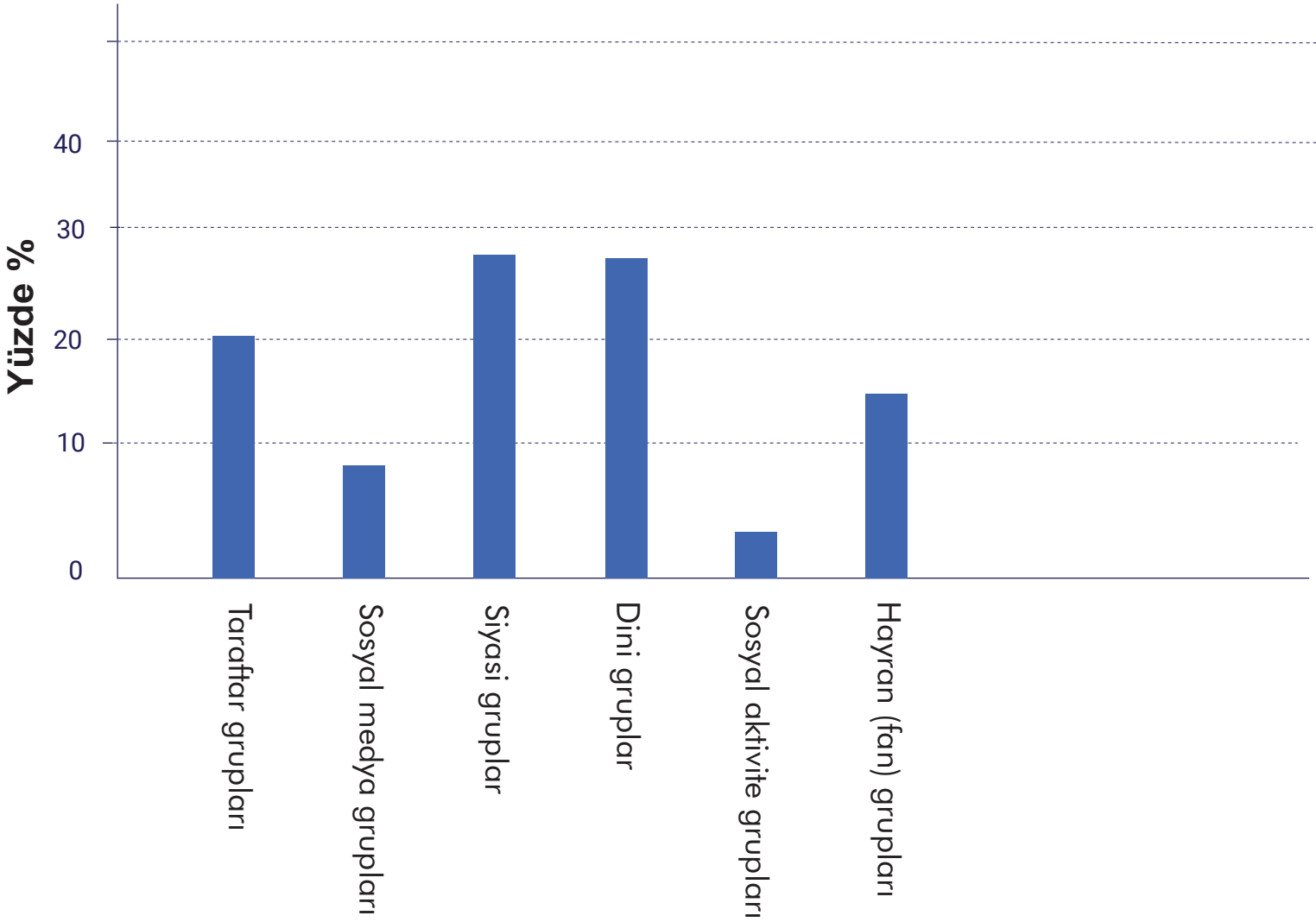

Katılımcıların yarısından çoğu dinî veya siyasi gruplara kesinlikle dahil olmayacağını beyan etmiştir. 15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından dinî gruplara üyeliğe dair toplumun mesafeli durması anlaşılır bir husustur. Ancak yine de dinî yapılara dahil olmayacağını beyan edenlerin oranının bu denli yüksek olması salt bu olgu ile açıklanamaz. Dinî cemaatlerin devlet içindeki kadrolaşmalarının, bu durumun yarattığı hak ihlallerinin büyüklüğü düşünüldüğü, katılımcıların bir önceki soruda öne çıkardıkları haksızlığa uğramama motivasyonu aynı zamanda bir liyakat talebi olarak da ele alınabilir. Her dört katılımcıdan birinin siyasi gruplara kesinlikle dahil olmayacağı beyan etmesi, siyaset kurumuna bakış açısının değişimi ile ilgilidir. Bu husus salt "z kuşağı"nın otorite karşıtlığı ile ilgili olmasa gerektir. Bu yaş grubu "apolitik" değil "depolitik"tir. Depolitik olma durumu ise politikanın bilgisine sahip olmama, onu hayatından çıkarma biçiminde değil mevcut politika yapma biçimlerini reddetmek manasındadır.

BOŞ ZAMANLARINIZI NASIL DEĞERLENDİRİRSİNİZ ?

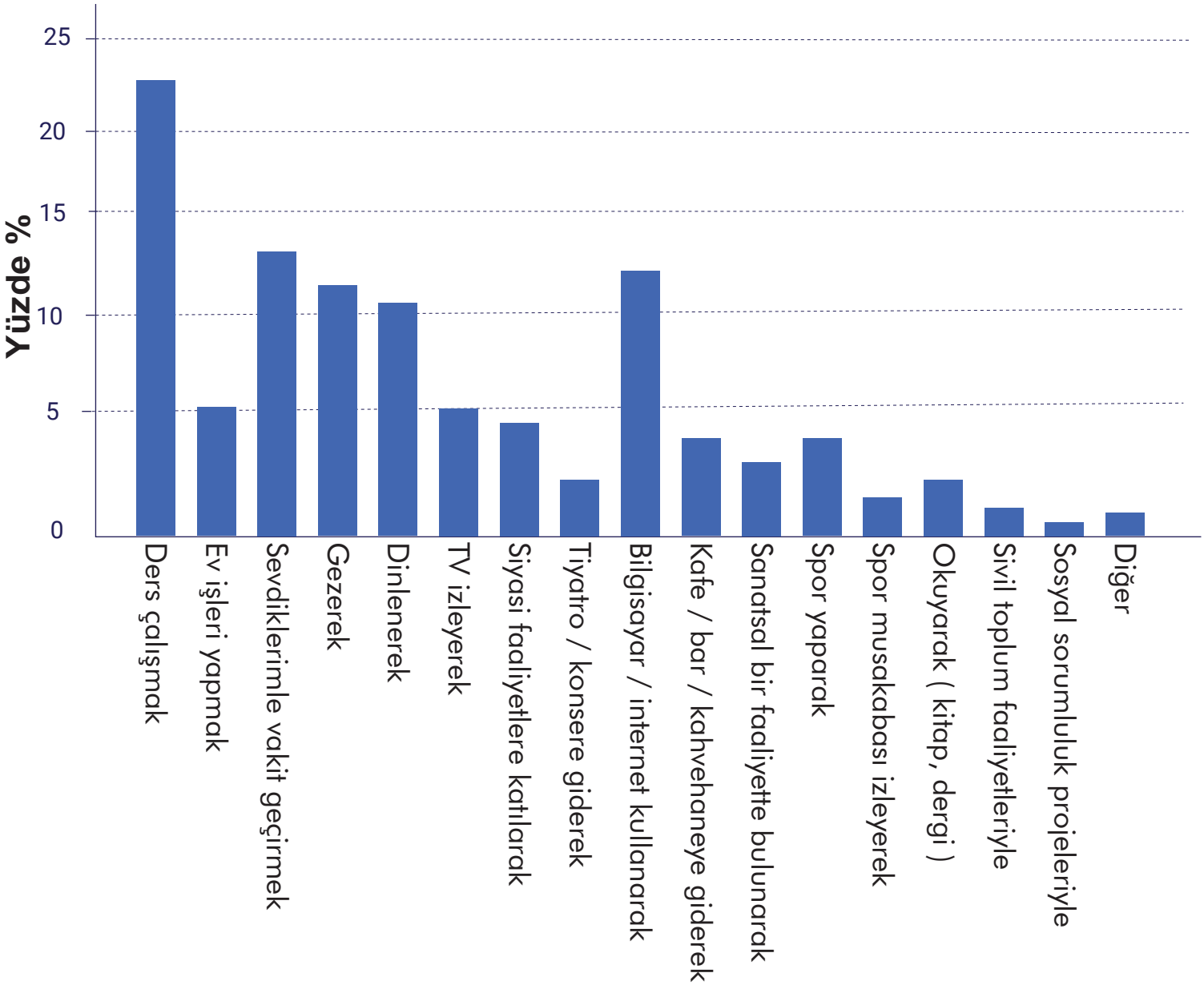

Katılımcılar boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri sorusuna verdikleri cevaplar belirli bir alanda kümelenmemiştir. Bu hususta TV/İnternet ve bilgisayar kullanımı beklendiği oranda yüksek değildir. Bunun aksine sanal ilişkilerden ziyade arkadaşlarla gezmek, sevdikleriyle vakit geçirmek gibi yüz yüze ilişki biçimleri yüksek oranda katılımcılar tarafından tercih edilmiştir. Bu husus ilgili yaş grubunun beklendiğinin aksine geleneksel ilişki biçimlerini de koruduğunu göstermektedir. Geleneksel ilişki biçimlerinin korunması hususu siyasal toplumsallaşma bakımından çeşitli sonuçlar doğuracaktır. Bireyin ait olduğu "habitus" siyasal katılım manasında muhtemelen bireyin sınırlarını da çizecektir.

ARKADAŞLARINIZLA EN ÇOK HANGI KONULARDA KONUŞURSUNUZ ?

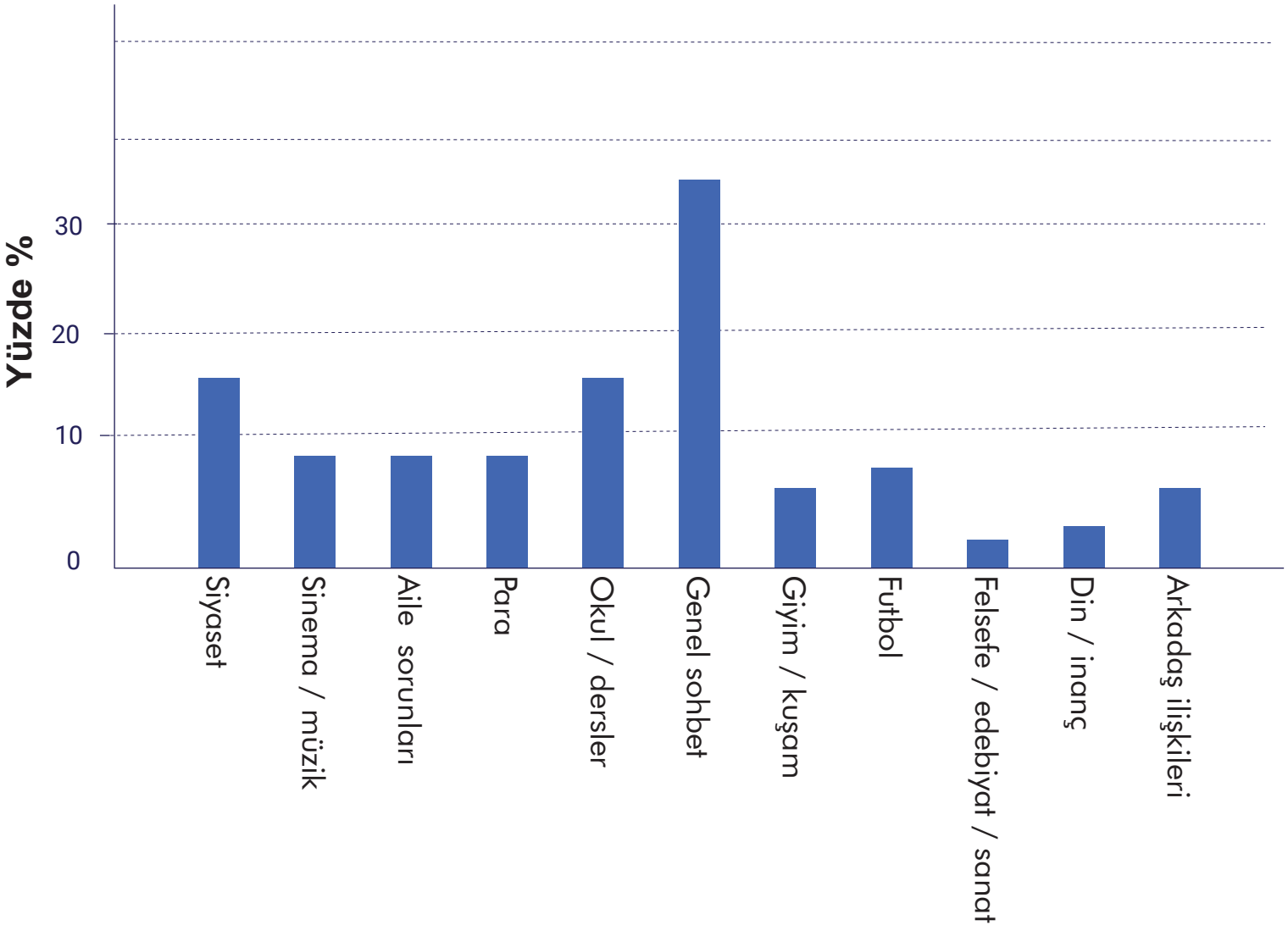

KİŞİSEL ANLAMDA GELECEĞE YÖNELİK EN ÖNEMLİ BEKLENTİNİZ NEDİR ?

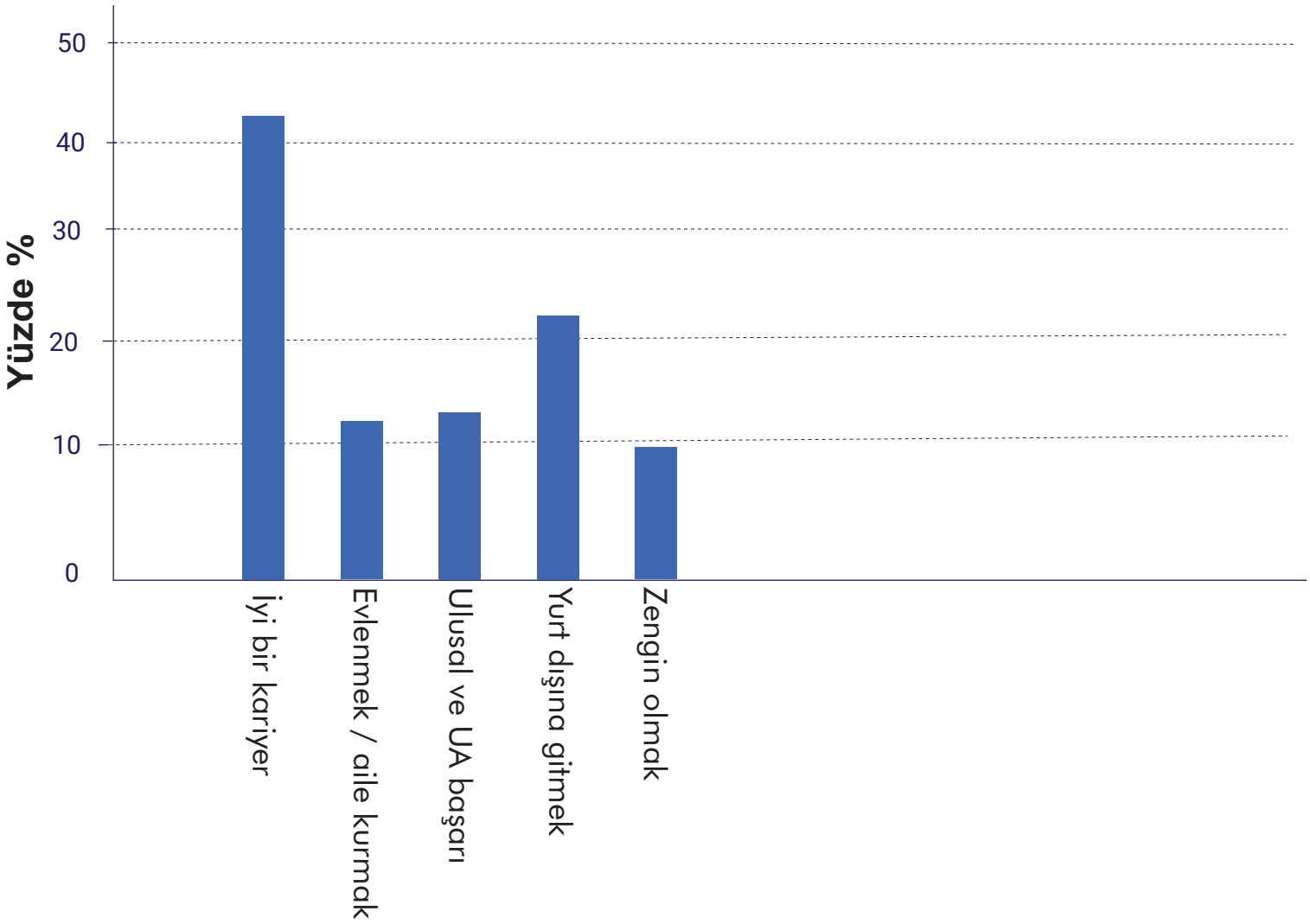

Geleceğe yönelik beklentiye dair soruya katılımcıların büyük bir bölümü iyi bir kariyer yapmak yanıtını verirken her beş katılımcıdan birisi de öncelikli olarak yurt dışına gitme motivasyonuna sahiptir. Katılımcıların yaş grubu düşünüldüğü takdirde bu tercihin dizayn edilmiş bir kariyer planından ziyade ülkeye dair beklentilerinin sönümlendiğini göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Yurt dışına gitme motivasyonu iyi bir kariyer beklentisinden ziyade daha müreffeh bir hayat arayışı olarak görünmektedir.

TOPLUMU İLGİLENDİRİREN KONULARDA TEPKİNİZİ NASIL GÖSTERİRSİNİZ ?

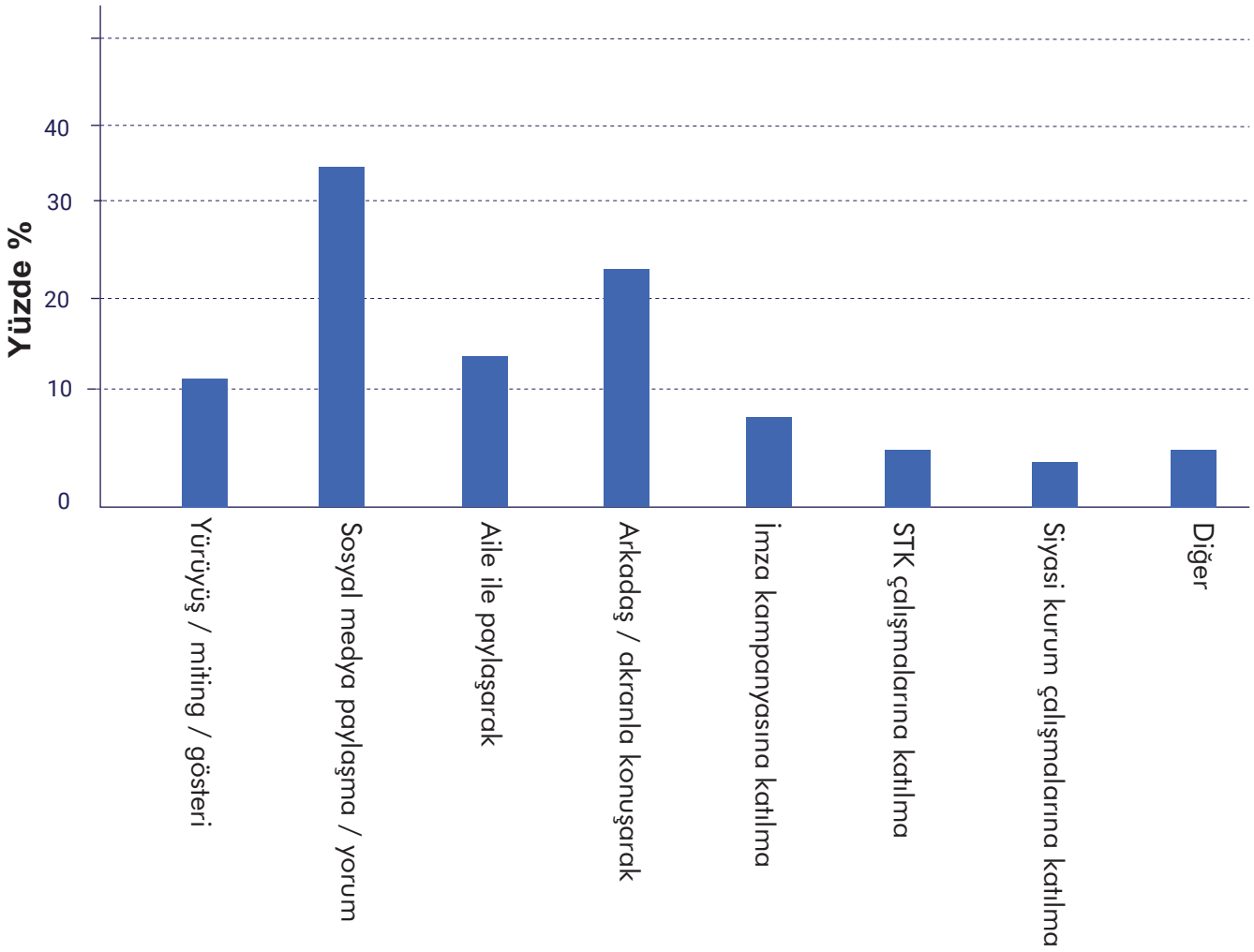

Katılımcılar toplumu ilgilendiren bir konuda nasıl tepki verecekleri sorusunda %32 ile sosyal medya yanıtını öne çıkarmaktadır. Sosyal medyada toplumsal konulara refleks göstermek bireylere hem adli manada hem de toplumsal manada korunaklı alanlar sunmaktadır. Sosyal medyanın anonim var oluşa imkan veren doğası sayesinde bireyler tepki ve tutumlarını bu mecralardan paylaşabilmektedir. Bu husus geleneksel siyasallaşma biçimlerinin büyük oranda dönüşümüne işaret etmektedir. Çünkü bu mecrada örgütlü bir siyasal yapıya ve liderliğe ihtiyaç duyulmadan bireysel varoluşu anlamlandırma şansı vardır. Bu bakımdan öncelikli olarak değerlendirilmesi gereken bu yaş grubundaki bireylerin politik refleksler göstermediği değil hangi hususlarda nasıl bir refleks gösterdikleridir. Sosyal medyada tepki verme kadar yaygın diğer biçimler ise aile veya arkadaşlarla bu konularda konuşmak olmuştur. Bu durum, yukarıda açıklanan habitusun belirleme belirlenme ilişkisi bakımından önemlidir. Toplumsal yapıda yüz yüze ilişki biçimleri hâlen önemli görünmektedir.

Toplumsal konulardaki tepkinin geleneksel politik biçimlerde gösterilmesi olan yürüyüş, miting, siyasi kurum çalışmaları vb. ise gençlerin birçoğunun siyasal kurumlara üye olmama eğilimine rağmen %30'lara ulaşmaktadır. Bu durum da göstermektedir ki geleneksel siyasal yapılara rağbetin düşük olmasına rağmen bu yaş grubundaki bireylerin politize olma ihtimali kuvvetli bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Ancak tahmin edilebileceği şekilde bu tarz politik eylemlilik biçimleri küçük grup üyeliğinden ziyade anonim ve merkezsiz bir hâle bürünmeye müsaittir. Yani, Gezi Parkı eylemleri sürecine benzer nitelikle siyasal eylemlilik hâli bir potansiyel olarak durmaktadır. Sosyal medya dezenformasyonlarının kuvvetini de hesaba kattığımızda bunun gerçekleşme ihtimali bir hayli yüksektir.

ÇEVRENİZDEKİLERLE HANGİ KONUDA CİDDİ ANLAMDA TARTIŞMAYI GÖZE ALIRSINIZ ?

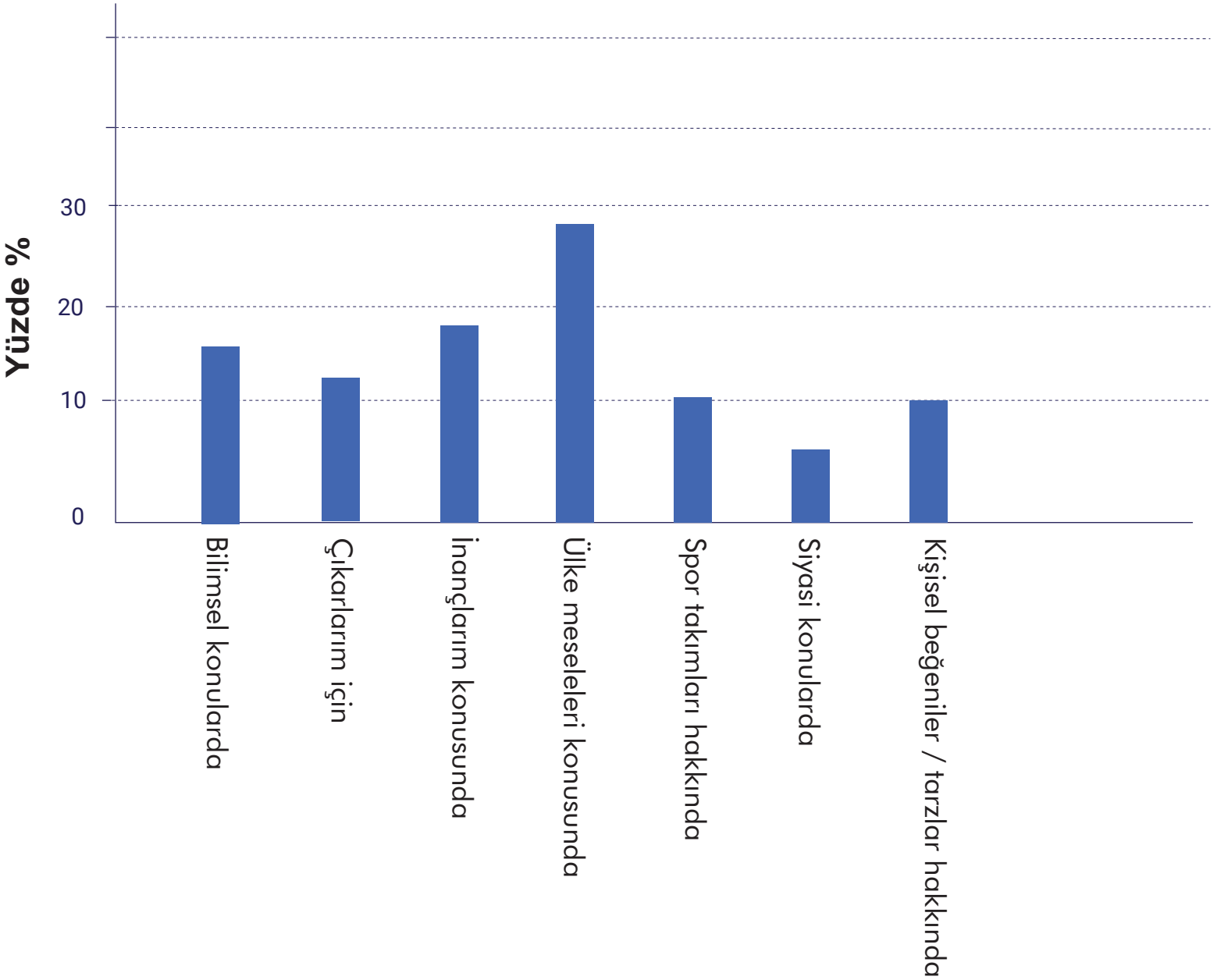

Katılımcılar, "Çevrenizle hangi konuda ciddi bir biçimde tartışmayı göze alırsınız?" sorusuna neredeyse %30 oranında "ülke meseleleri konusunda" yanıtını vermiştir. Takip eden cevap ise inanç hususundadır. Bu iki cevabı birlikte ele aldığımızda katılımcıların neredeyse yarısının temel kimlik öznesinin milliyet ve inanç olduğunu söylemek mümkündür. Bireysel arzuları yüksek bir nesil olarak tasvir edilen bu yaş grubunun bireysel varoluşlarına dair çekişmelerden ziyade inanç ve ülke meselelerine yoğunlaşmış olmaları durumu ilgi çekicidir. Soyut kavramlar olarak inanç ve milliyet bahsi içeriksiz hâliyle bu kuşak için değer olarak ön plana çıkmasa da çekişme hususu hâline geldiği takdirde farkındalık frekansı bir hayli yüksektir.

TÜRKİYE VE DÜNYA GÜNDEMİNİ TAKİP EDER MİSİNİZ ?

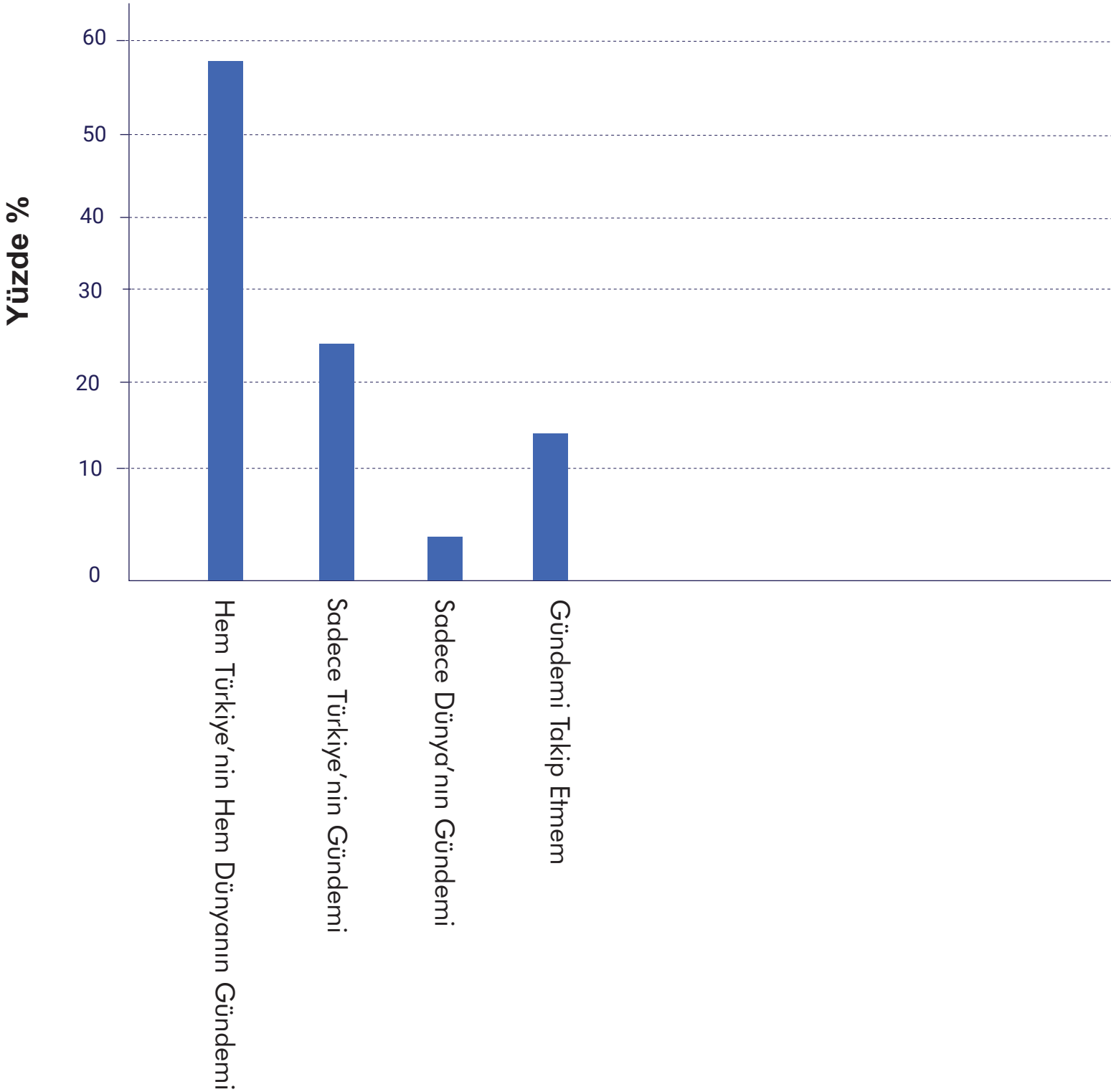

Katılımcıların %60'a yakını Türkiye ve dünya gündemini takip ettiğini iddia etmektedir. Sadece Türkiye gündemini takip edenlerle birlikte bu oran %80'lere ulaşmaktadır. Bu durum bahse konu gençliğin güncelle bağının sanılandan epey yüksek olduğunu göstermektedir. Gündeme ilgisiz olanların oranı sadece %15 dolaylarındadır. Gündemden kastın ne olduğu ise sosyal medya kullanımıyla ilgili aşağıdaki sorularda açıklığa kavuşmuştur.

Çünkü bu yaş grubunun gündemle temel ilişki kurma biçimi sosyal ağlardır.

BİR SAVAŞ ÇIKACAK OLSA ÜLKENİZ İÇİN SAVAŞIR MISINIZ ?

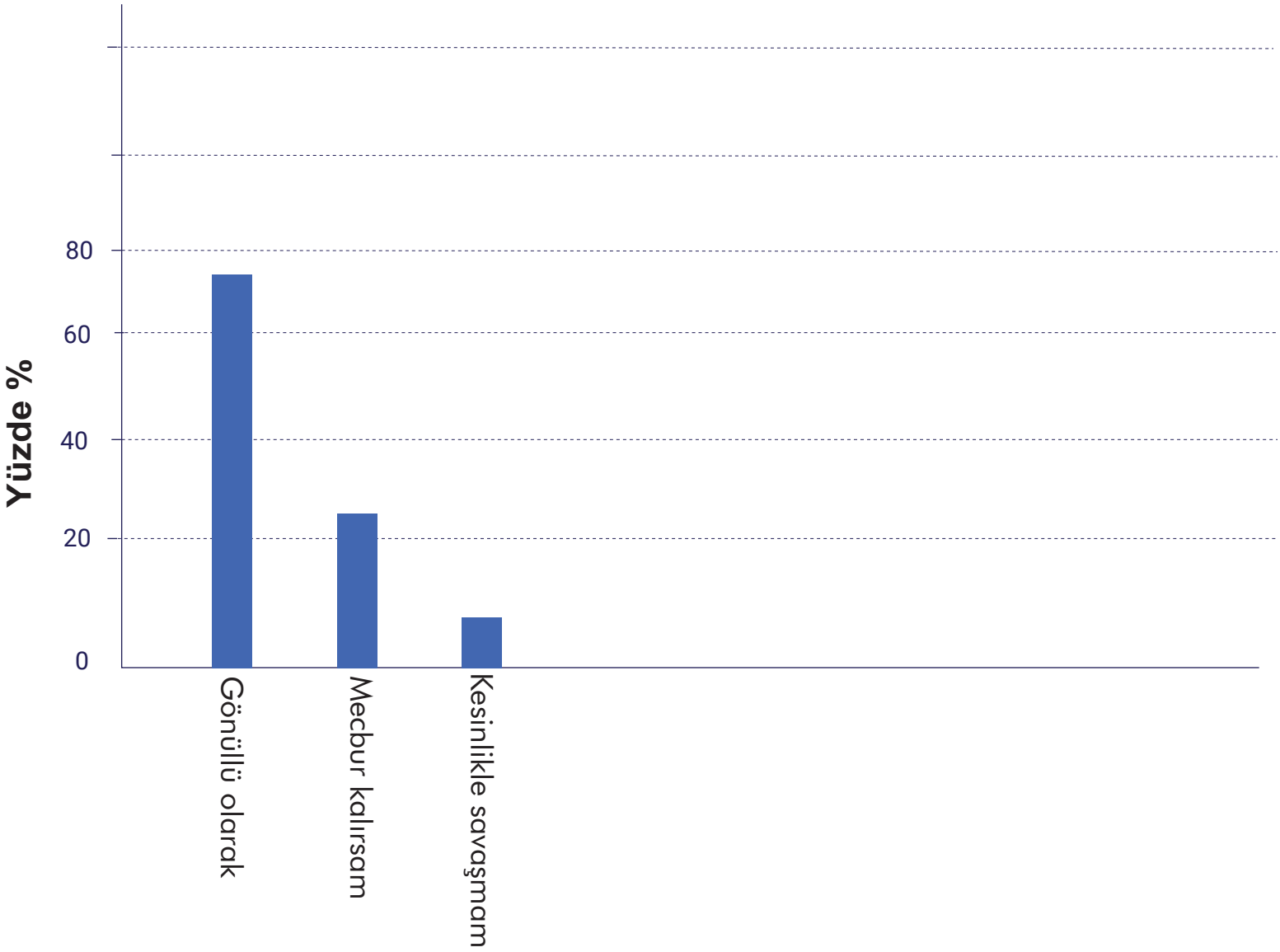

Savaş çıkması ihtimali karşısında katılımcıların yaklaşık %70'i savaşa gönüllü olarak katılacağını beyan ederken %20'den fazlası da mecbur kaldığı takdirde ülkesi için savaşacağını beyan etmiştir. Kesinlikle savaşmam diyenlerin oranı %10'u bulmamıştır. Ülkenin alacağı pozisyondan bağımsız bir şekilde katılımcılar çok yüksek oranda ülkesi için savaşacağını beyan etmiştir. Bu oranlar ulus katılımcılar aynı zamanda ülke için savaşacağını ifade etmektedir.

koymaktadır. Söz konusu düşünce ve aidiyet bu kuşağın siyasal tercihlerine damga vuracak gibi görünmektedir. Kariyer planı olarak yüksek oranda başka ülkede yaşamak isteyen, aşağıda görüleceği üzere fırsat bulduğu takdirde başka bir ülkede yaşamayı yüksek ölçüde talep eden katılımcılar aynı zamanda ülke için savaşacağını ifade etmektedir.

KENDİNİZİ SİYASİ KİMLİK OLARAK NASIL TANIMLARSINIZ?

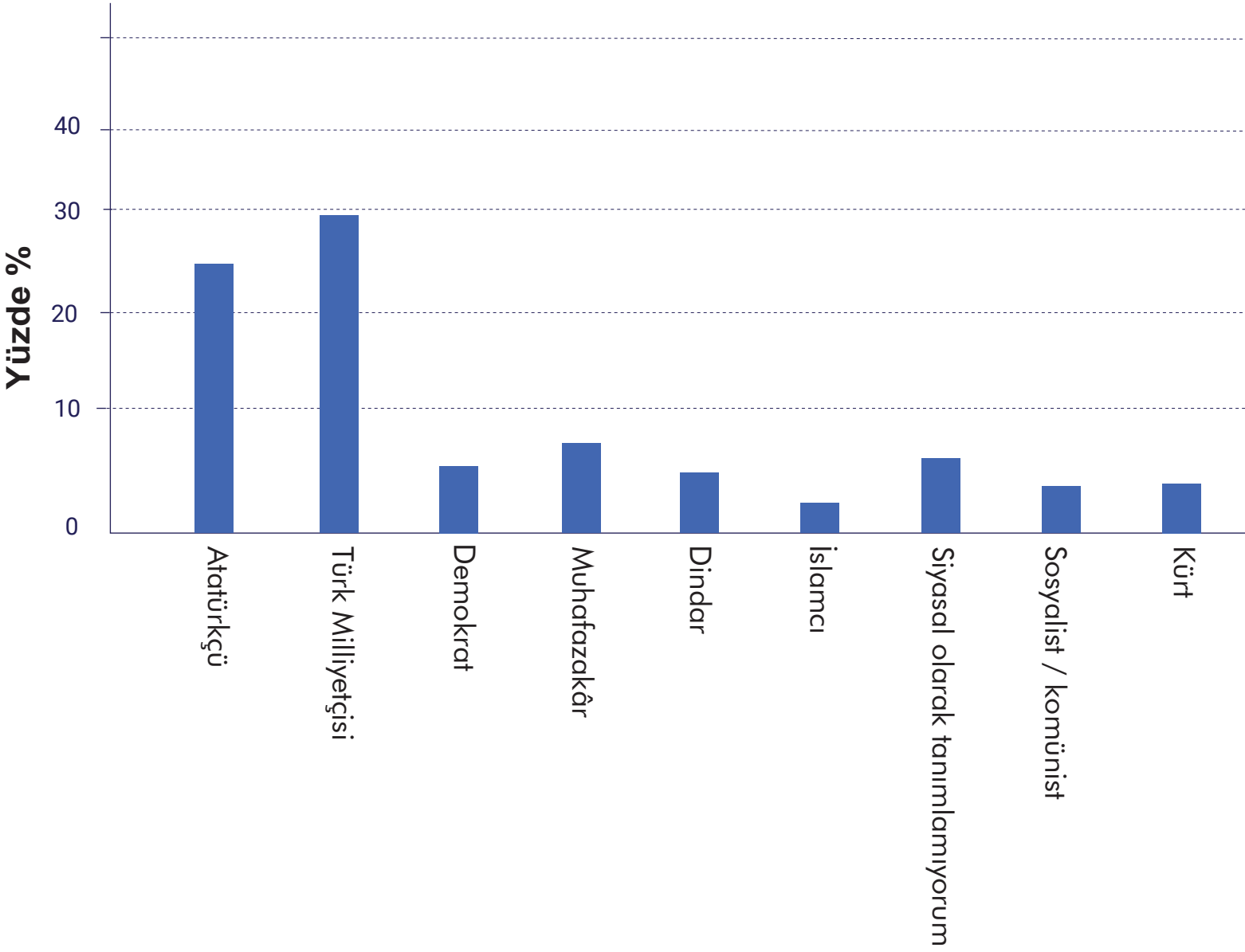

Katılımcıların yaklaşık %55'i kendisini Atatürkçü ya da milliyetçi olarak tanımlamıştır. Bu oranlar ülkenin gelecekteki siyasal yönelimi bakımından temel motivasyonun müdafaa-i hukuk çizgisi olduğunu göstermektedir. Mülteci meselesi, ülke içinde belirli cemaat ya da siyasi oluşumların imtiyazlı varlığı eşitlik güdüsünü zedelemiş görünmektedir. Bu duruma karşı oluşan refleks seküler bir tonda milliyetçi refleksi artırmaktadır. Tarihsel ve toplumsal nedenlerle sınıfsal refleksler sınırlı kalmıştır. Bir diğer ilginç husus ise neredeyse her on katılımcıdan birinin kendisini siyasal bir kimlik ile tanımlamayışıdır. Bu husus, ittifaklar dönemi Türkiye'sinde siyasal kimliklerin kuşatıcılığının aşındığını göstermektedir. Ayrıca, yüzer gezer oy miktarının da arttığının göstergesi olabilir.

EĞER İMKÂNINIZ OLSA YURT DIŞINDA YAŞAMAK İSTER MİYDİNİZ?

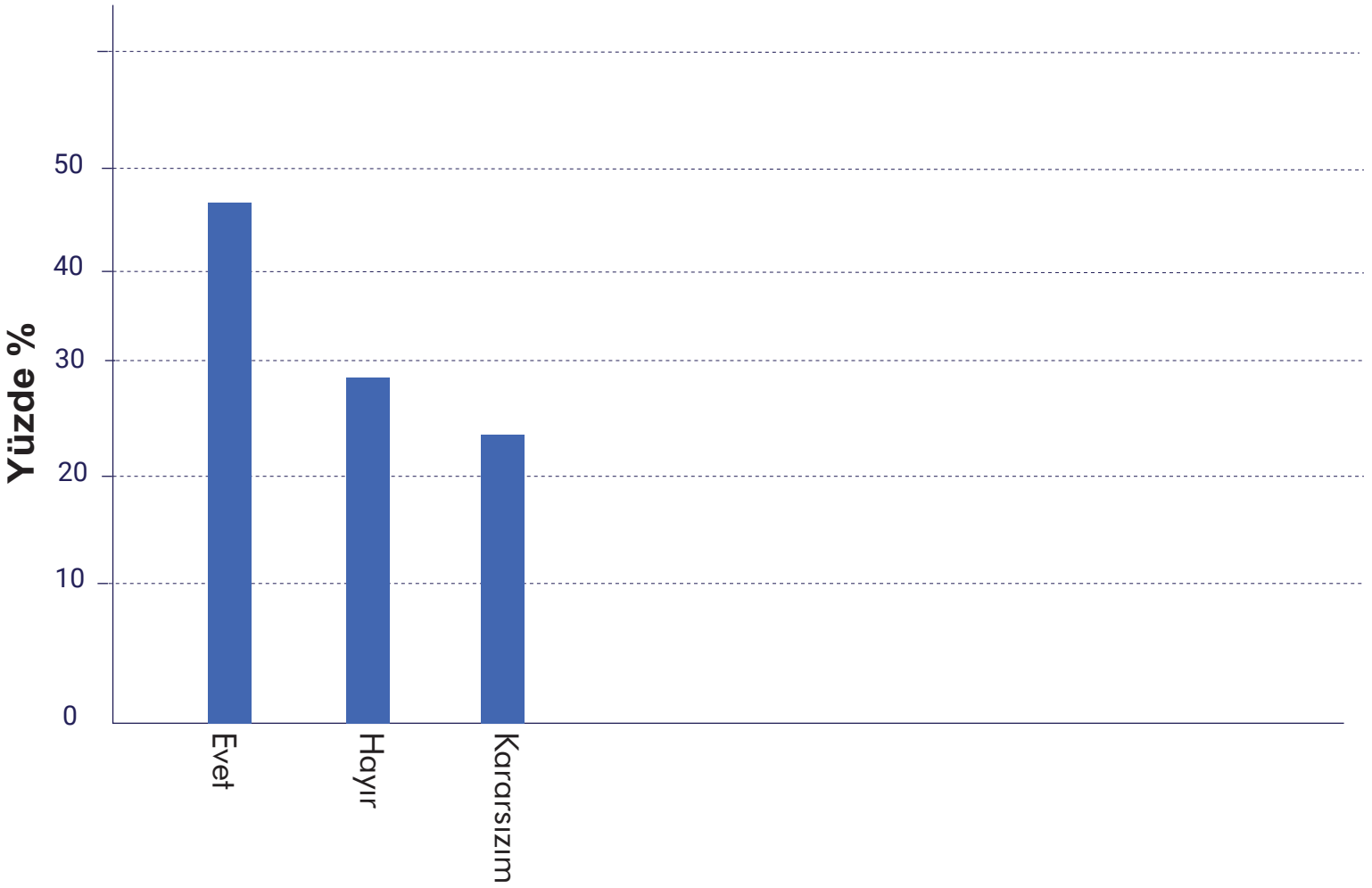

İlgili yaş grubundaki bireylerin neredeyse yarısı imkânı olduğu takdirde yurt dışında yaşayacağını beyan etmektedir. Bu husus, genç kitlenin bireysel gelecekleri bakımından karamsarlık içinde olduklarını ortaya koymaktadır. Yurt dışına gitme motivasyonu, öncelikle refah kaynaklı olmakla birlikte eşitsizlik güdüsünün payı önemlidir. Bireysel çabaların önünün örgütlü dinsel ve siyasal oluşumlar tarafından kesildiğine dair his, bu duruma sebebiyet vermektedir. Gençlerin dinsel vesiyasal gruplara üye olmama motivasyonu da bu durumun göstergesidir.

SİZCE MÜSLÜMAN OLMAK NE DERECE ÖNEMLİ?

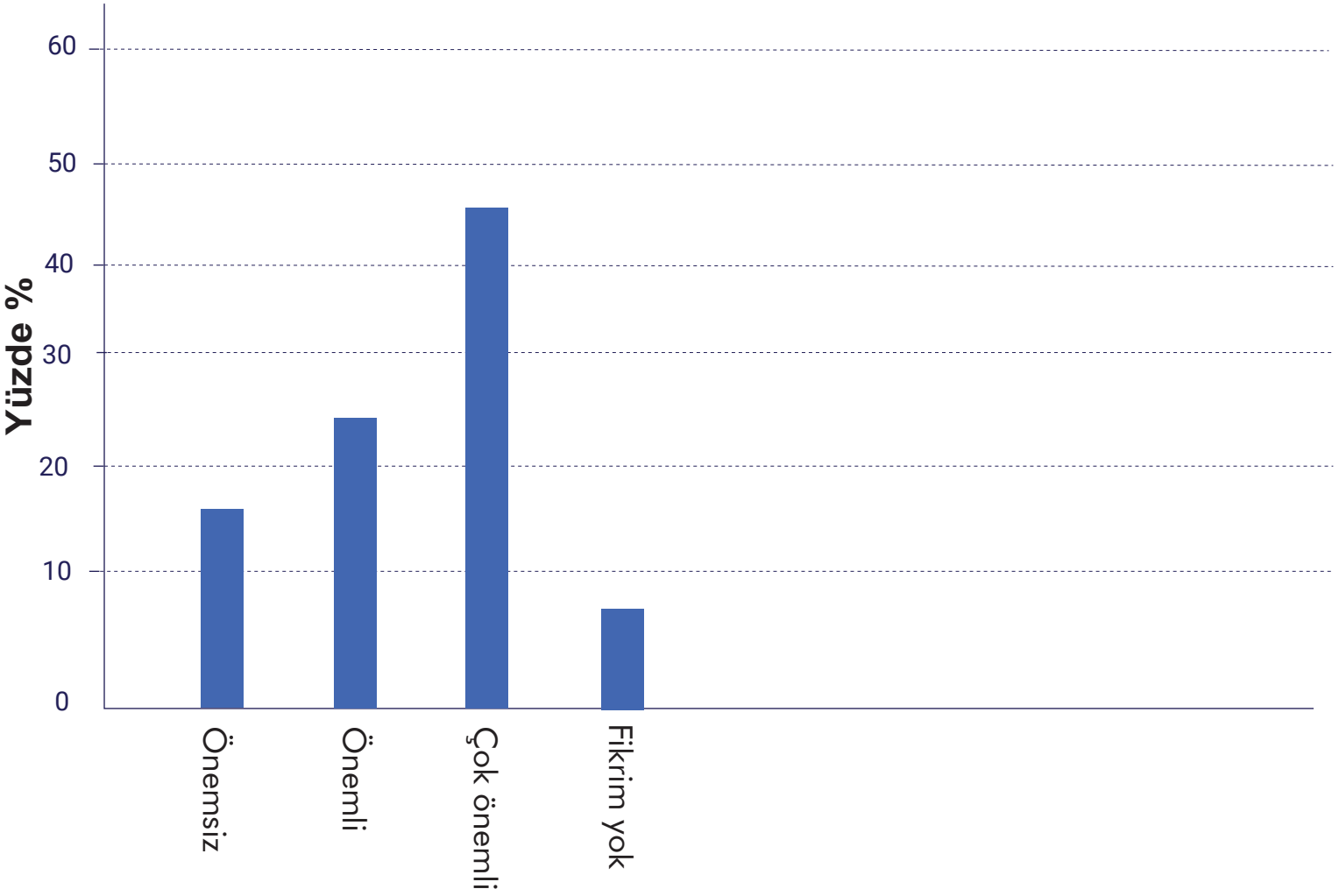

Katılımcıların yaklaşık %75'i Müslüman olmayı önemli ya da çok önemli olarak görmektedir. cemaate karşı mesafenin bu derece artmış olmasına rağmen kimlik olarak Müslümanlığa tutunum gayet yüksektir. Söz konusu seçimler dinin geleneksel rolünü sürdürüp sürdürmediğini göstermemektedir. Çünkü Türk toplumunun yaşam biçimi son yıllarda ciddi anlamda kentlileşmiştir. Kentsel yapılarda dinsel tutunum ise aile yapısının yanında örgütlü dinsel yapılar üzerinden varlığını tahkim etmektedir. Bu yapılara karşı oluşan mesafe ise dinselliğin içeriğine dair bir dönüşüme işaret edebilir.

TÜRK VATANDAŞI OLMAYI BAŞKA HERHANGİ BİR ÜLKENİN VATANDAŞI OLAMYI TERCİH EDER MİYDİNİZ?

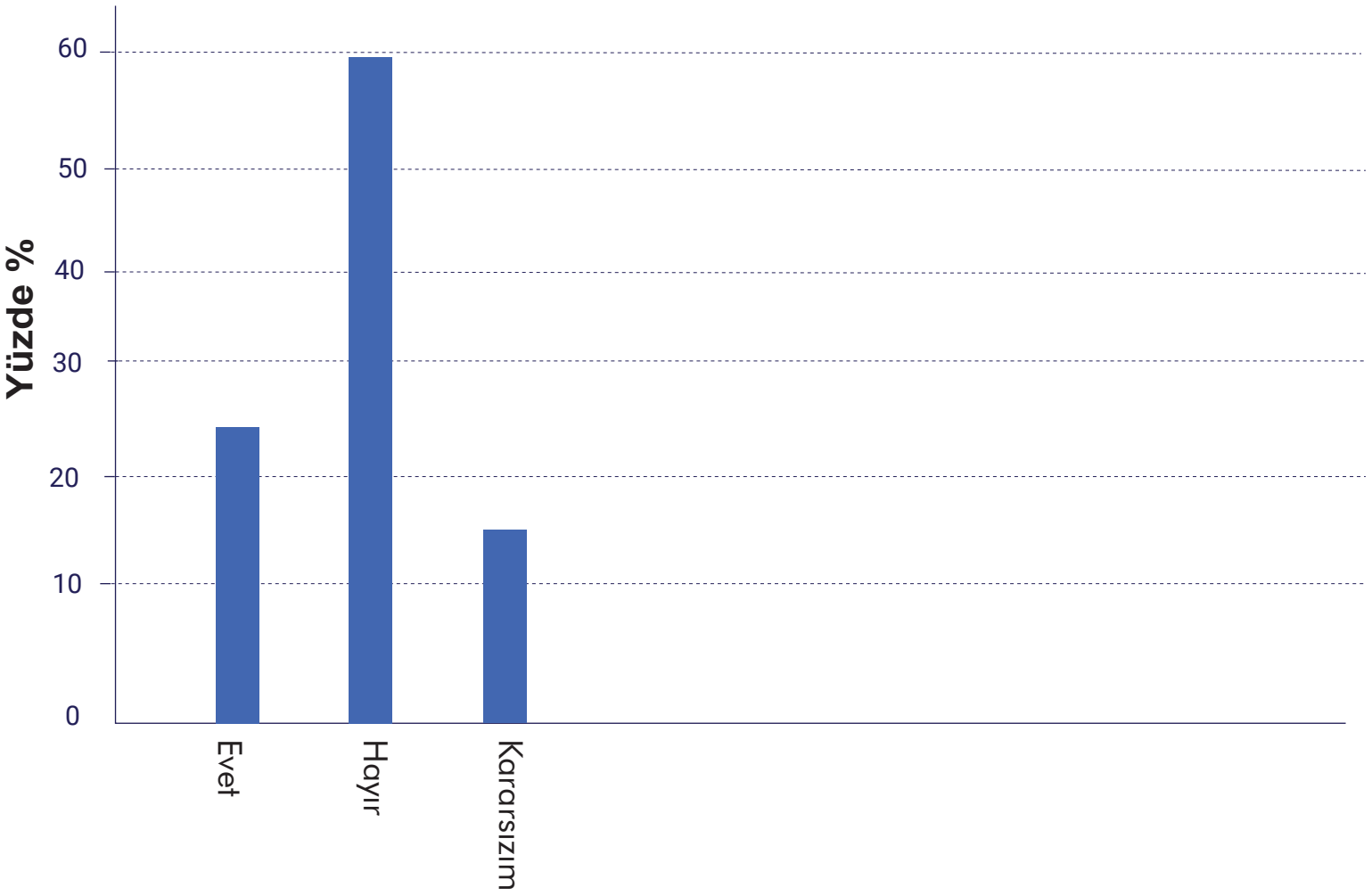

Her dört katılımcıdan neredeyse biri, başka bir ülke vatandaşlığını Türk vatandaşlığına tercih edeceğini beyan etmektedir. Bu husus, artan postmateryalist taleplere işaret etmektedir. Başka ülke vatandaşlığı, kendini gerçekleştirme olasılığı olarak görünmektedir. Burada terk edilmek istenenin Türk kimliği olduğunu söylemek güçtür.

ÜLKESİ YANLIŞ ŞEYLER YAPSA DA İNSAN ÜLKESİNİ DESTEKLEMEYE DEVAM ETMELİ MİDİR?

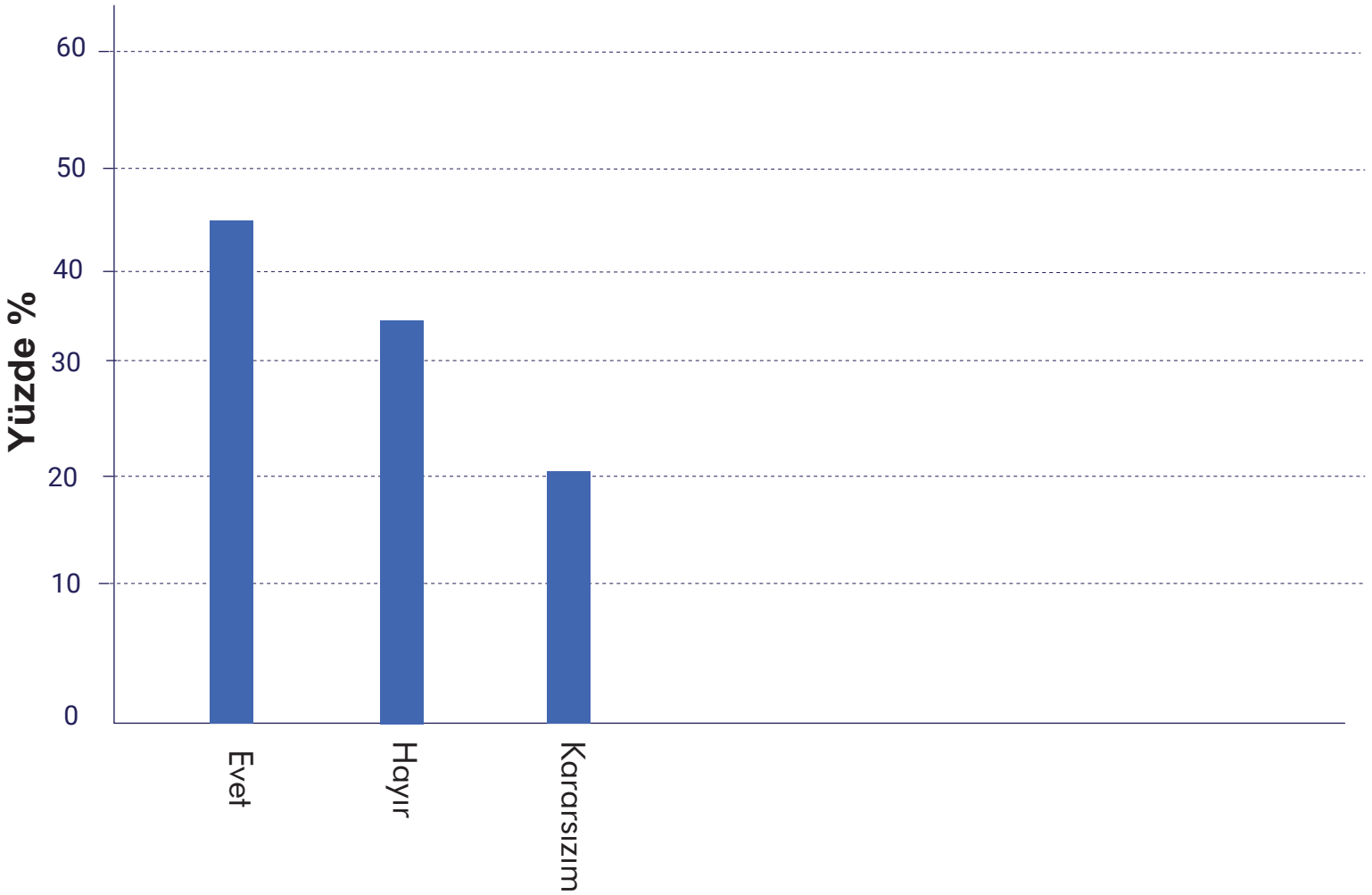

Katılımcıların yaklaşık %45'i ülkesi yanlış yapsa dahi ülkesine destek vereceğini beyan etmektedir. Bu husus, millî kimliğin devlete bağışık şekilde varlığını güçlü bir biçimde koruduğunu ortaya koymaktadır.

KENDİNİZİ DİNİ ANLAYIŞ BAKIMINDAN NASIL TANIMLARSINIZ?

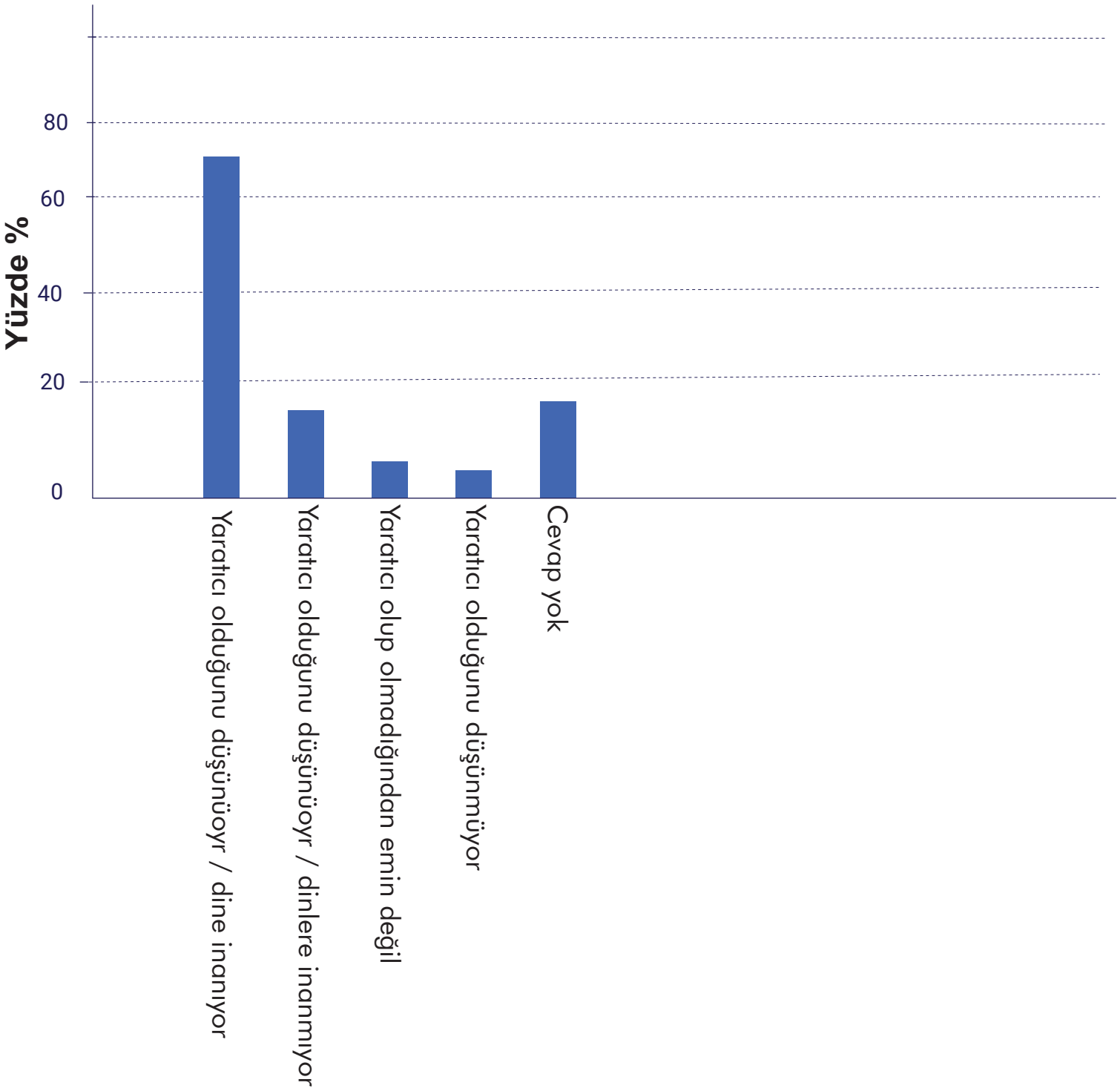

Dinsel bakımdan, neredeyse her dört katılımcıdan biri yaratıcı olduğunu düşünmekte ve bir dine inanmaktadır. Bu durum, yukarıdaki Müslümanlığın önemi örneklemi ile tutarlılık arz etmektedir

TÜRKİYE'NİN SORUNLARINA BAKIŞ

2020 YILINDA GÖNÜLLÜ OLARAK KATILDIĞINIZ YA DA KATKI VERDİĞİNİZ BİR TOPLUMSAL OLAY OLDU MU ?

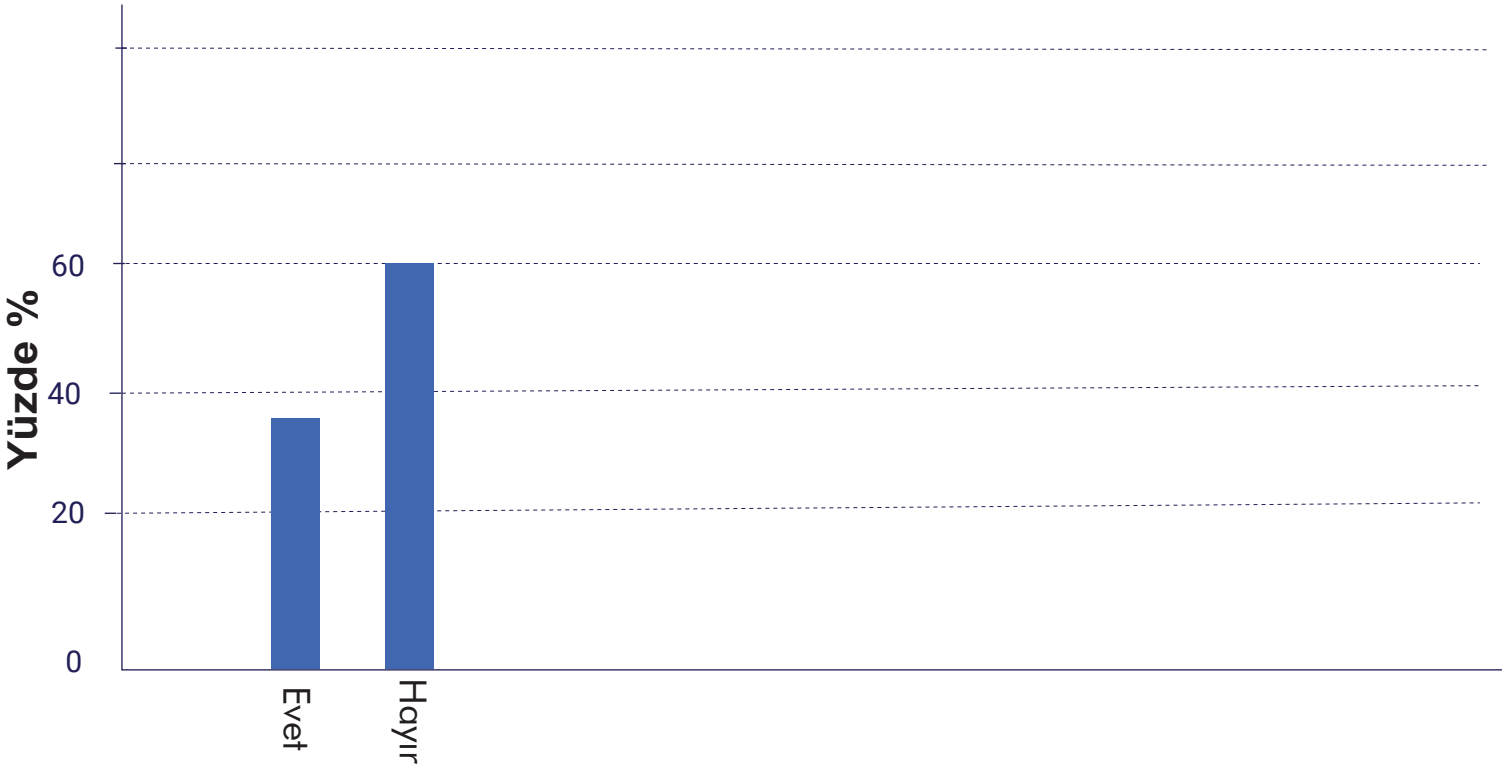

Bu bölümde katılımcıların toplumsal sorunlara bakışı ve toplumsal sorunlar karşısında pozisyon alışları değerlendirilmiştir. Katılımcıların yaklaşık %40'ı toplumsal refleks gösterdiğini beyan etmiştir. Bu durum, ilgili yaş grubunun önemli bir bölümünün toplumsal meselelere duyarlı olduğunu ortaya koymaktadır

GÖNÜLLÜ OLARAK KATILDIĞINIZ YA DA KATKI VERDİĞİNİZ TOPLUMSAL OLAY NE İLE İLGİLİYDİ ?

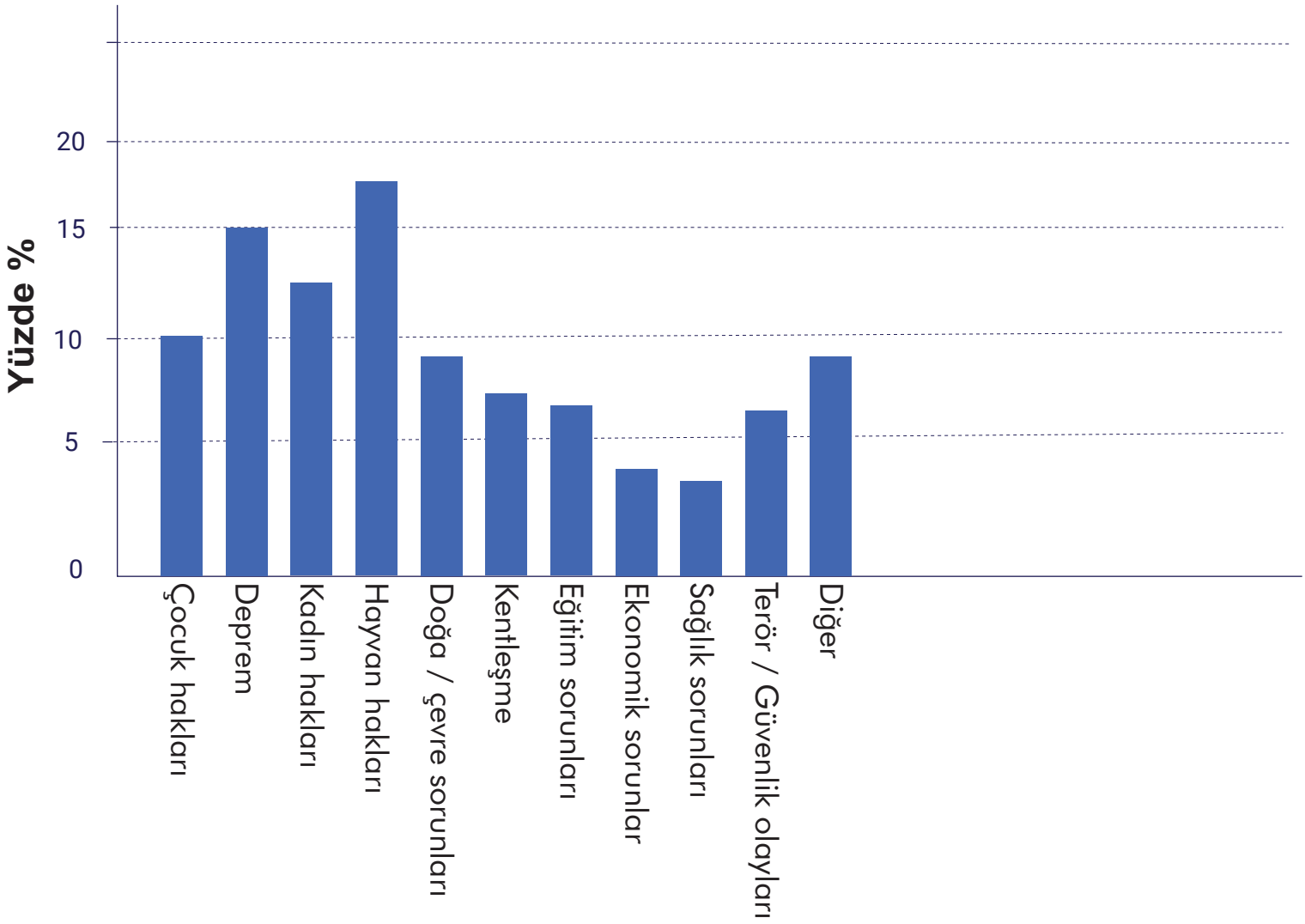

Katılımcıların duyarlılık düzeyi en yüksek olan üç konu hayvan hakları, kadın hakları ve deprem konularıdır. Bu konuları doğa/çevre sorunları ve çocuk hakları takip etmektedir. Özellikle ekonomik sorunlar ve güvenlik meselesi bu beş kategoriden görece düşük duyarlılığa konu olmuştur. Güvenlik meselesinin bu nevi az önemli görülmesinde son dönemde terörlere etkin mücadele edilmesiyle ilgisi yüksektir. Bununla birlikte güvenlik politikaların değişen yapısı, ilgili kitlenin muhayyilesini de dönüştürmüş görünmektedir. Yeni neslin imgeleminde terör, günlük hayatın dışına taşınmıştır. Türkiye'deki terör sorununun merkezinde bulunan PKK terör örgütünün başı Apo belki de tanınmamaktadır. Söz konusu gençliğin ötekini imajını ne ile doldurduğu ise ayrıca tartışılmalıdır. Ekonomik sorunlar bahsinde refah kaygısı bu kadar yüksekken sınıfsal temelli bir toplumsal duyarlığın olmayışı ilginçtir. Ekonomik meselelere tepki bireysel sınırlar içinde kalmış görünmektedir.

BUGÜN TÜRKİYE'Yİ SİZ YÖNETSENİZ İLK EL ATACAĞINIZ SORUN HANGİSİ OLURDU ?

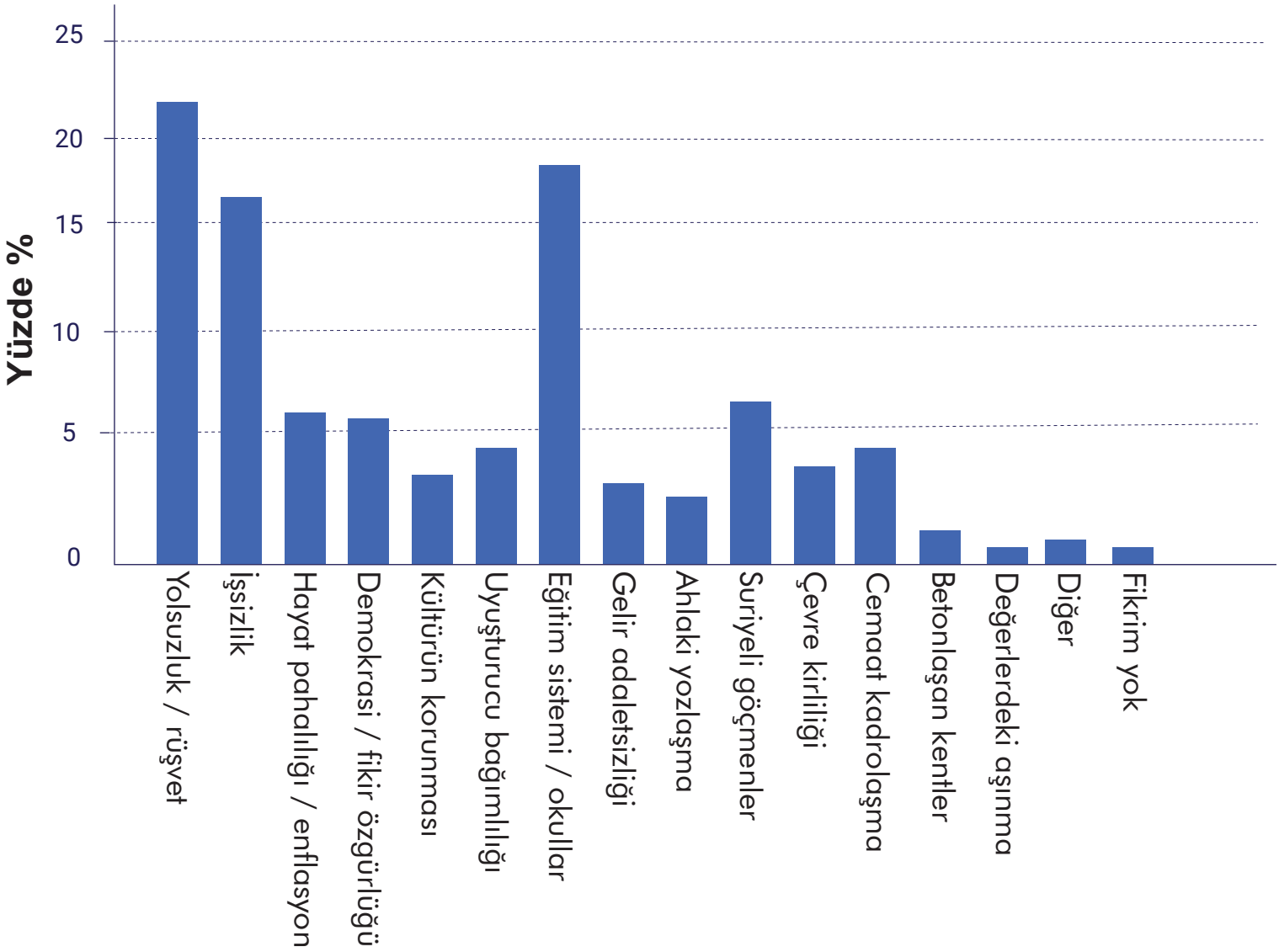

İlgili yaş kategorisinin yönetsel sorumluluk aldığı takdirde çözmek istediği ilk üç sorun yolsuzluk/rüşvet, eğitim sistemi ve işsizliktir. Bu sonuç, kamu kaynaklarının kullanım biçiminin söz konusu gençlik bakımından tasvip edilmediği göstermektedir. Ülkenin kaynaklarının etkin bir şekilde ve eşitlikçi temelde kullanılmadığı ve bu kullanımı sağlayacak nitelikli insan kaynağını yetiştirecek uygun bir eğitim sisteminin olmadığı düşünülmektedir.

SİZCE TÜRKİYE'DEKİ GENÇLİĞİN EN ÖNEMLİ SORUNU NEDİR?

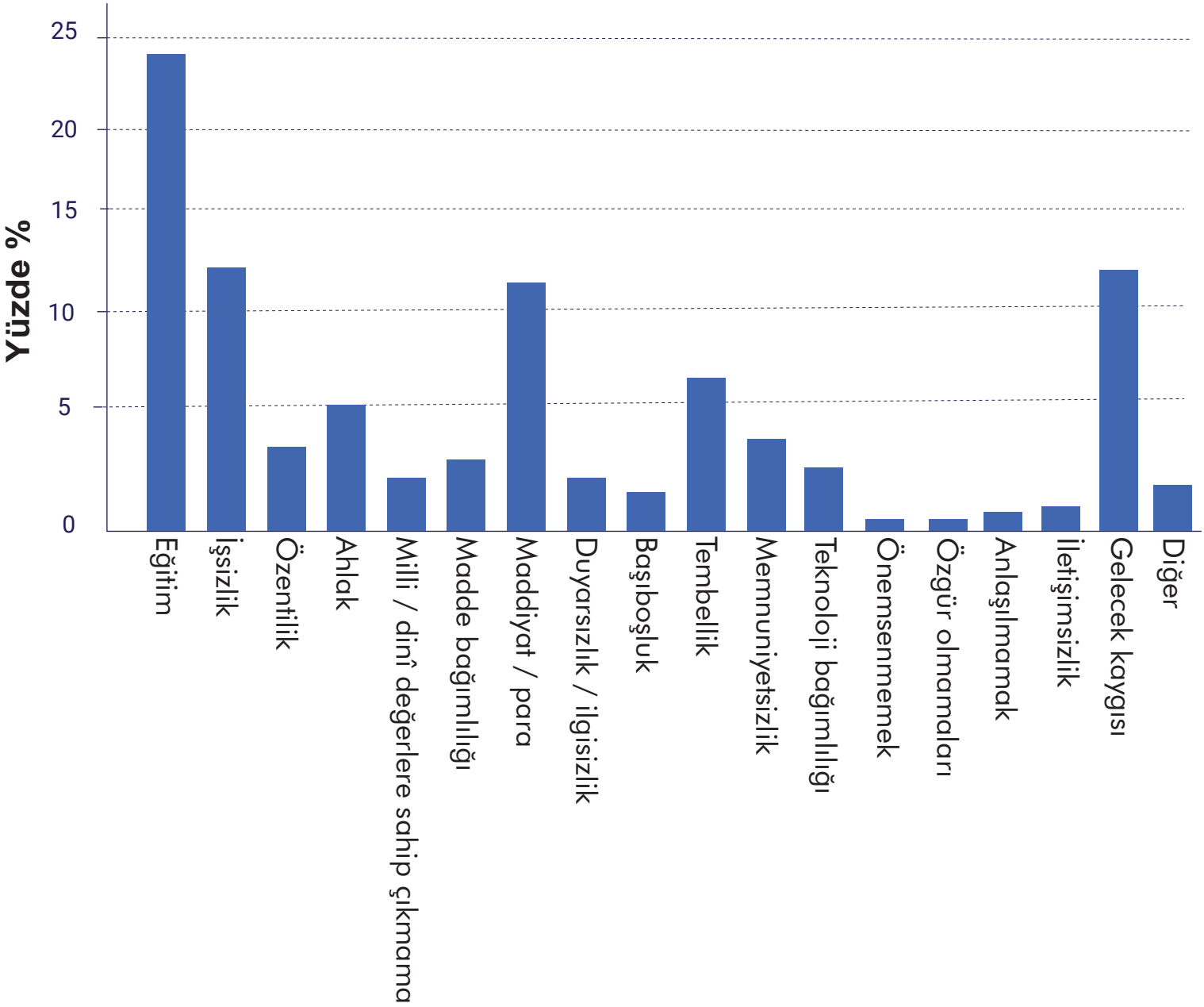

Gençlerin çözmek istediği sorunlar ile gençliğin sorunları olarak gördükleri hususlar paralellik arz etmektedir. Eğitim, işsizlik, gelecek kaygısı ve maddiyat en çok öne çıkan hususlardır. Sayılan unsurların birçoğu gelişmiş ülkelerin benzer yaş kategorisinin öncelikli meseleleri arasında değildir. Bu bakımdan yapılacak olacak değerlendirmelerin doğru karşılaştırmalara konu olması gerekmektedir. Bu kitlenin yapısı ve beklentilerinin muadillerini de içine alacak bir biçimde makro hipotezlere konu olması zor görünmektedir

GEÇTİĞİMİZ YILLARDA SİZİ EN ÇOK ETKİLEYEN OLAY HANGİSİDİR?

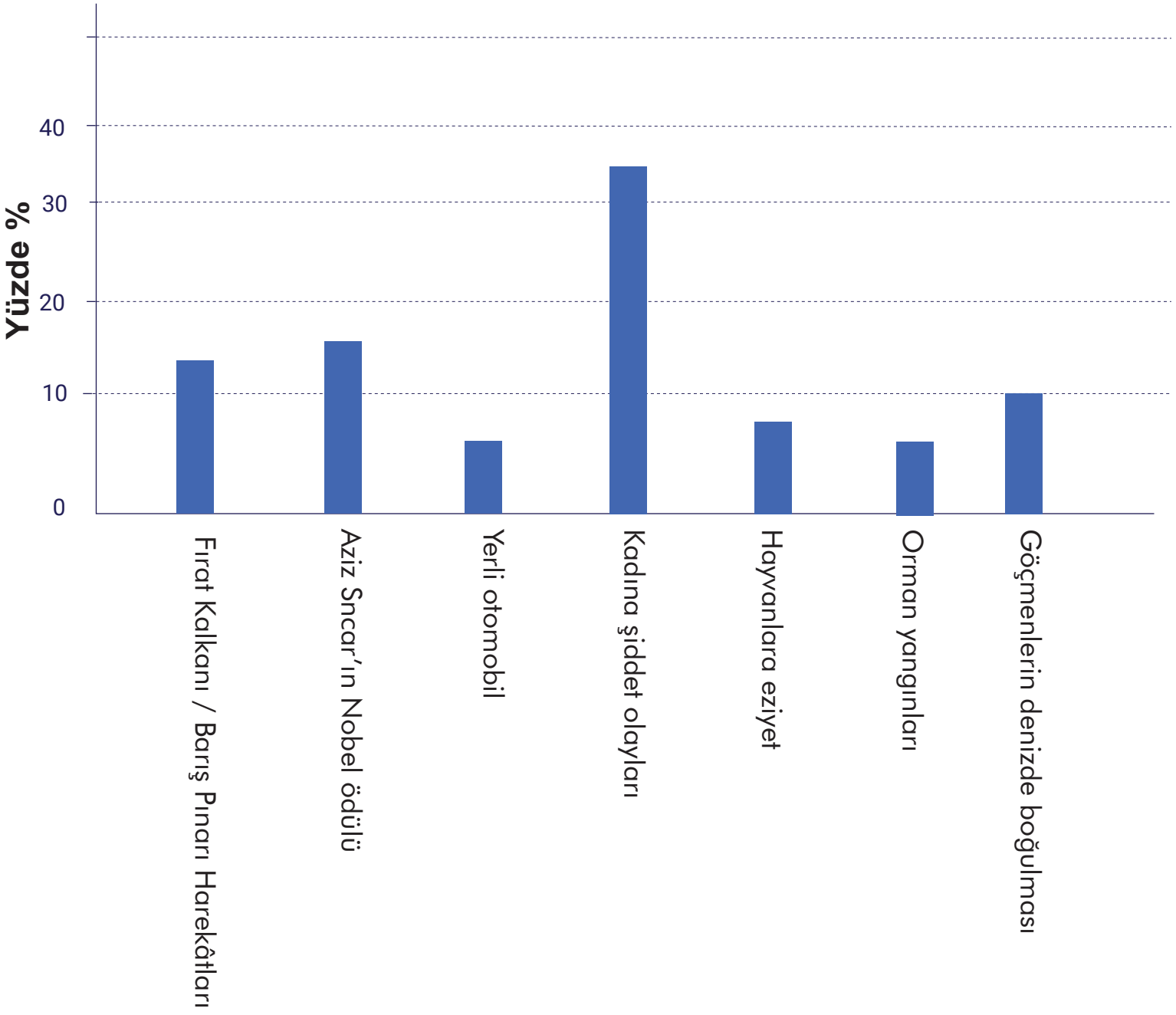

Katılımcılar kendilerini geçtiğimiz yıllarda en çok etkileyen olayın ne olduğu sorusuna %30'un üzerinde kadına şiddet olayları yanıtını vermiştir. Takip eden yanıtlar ise millî gururla ilişkili olaylardır.

İNTERNETTEN HANGİ AMAÇLA YARARLANIYORSUNUZ ?

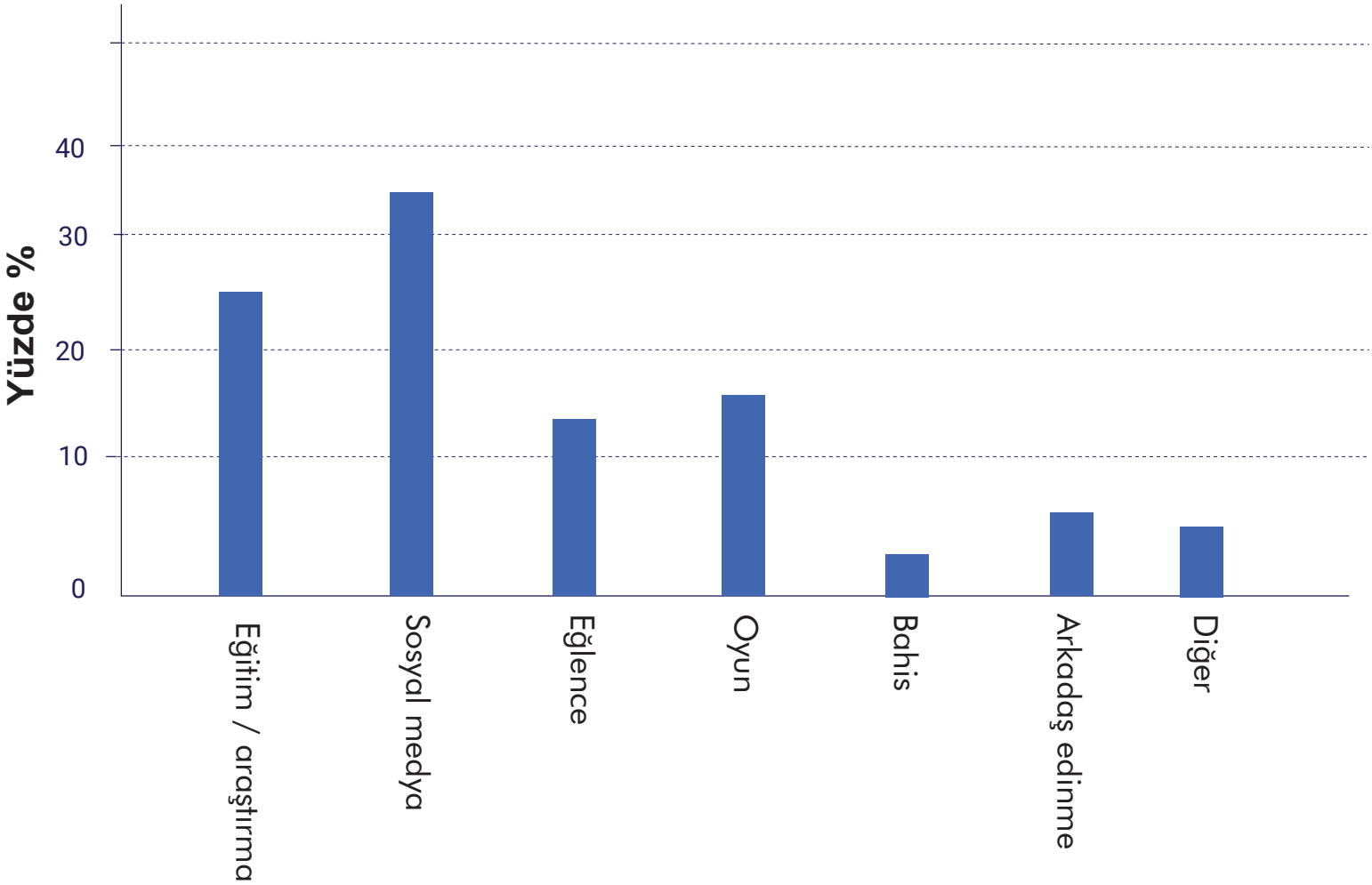

Bu bölümde katılımcıların İnternet ve sosyal medyayı kullanma biçimi irdelenecektir. Yukarıda katılımcıların siyasal katılım biçimi olarak sosyal medyayı sıklıkla kullandığı sonucu ortaya çıkmıştı. Ancak sosyal medyanın işlevi bununla sınırlı değildir. Katılımcılar interneti büyük oranda sosyal medya, eğitim ve oyun için kullandıklarını beyan etmektedirler.

İNTERNET VE SOSYAL MEDYA KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLAR

HANGİ SOSYAL MEDYA HESAPLARINIZ BULUNMAKTADIR ?

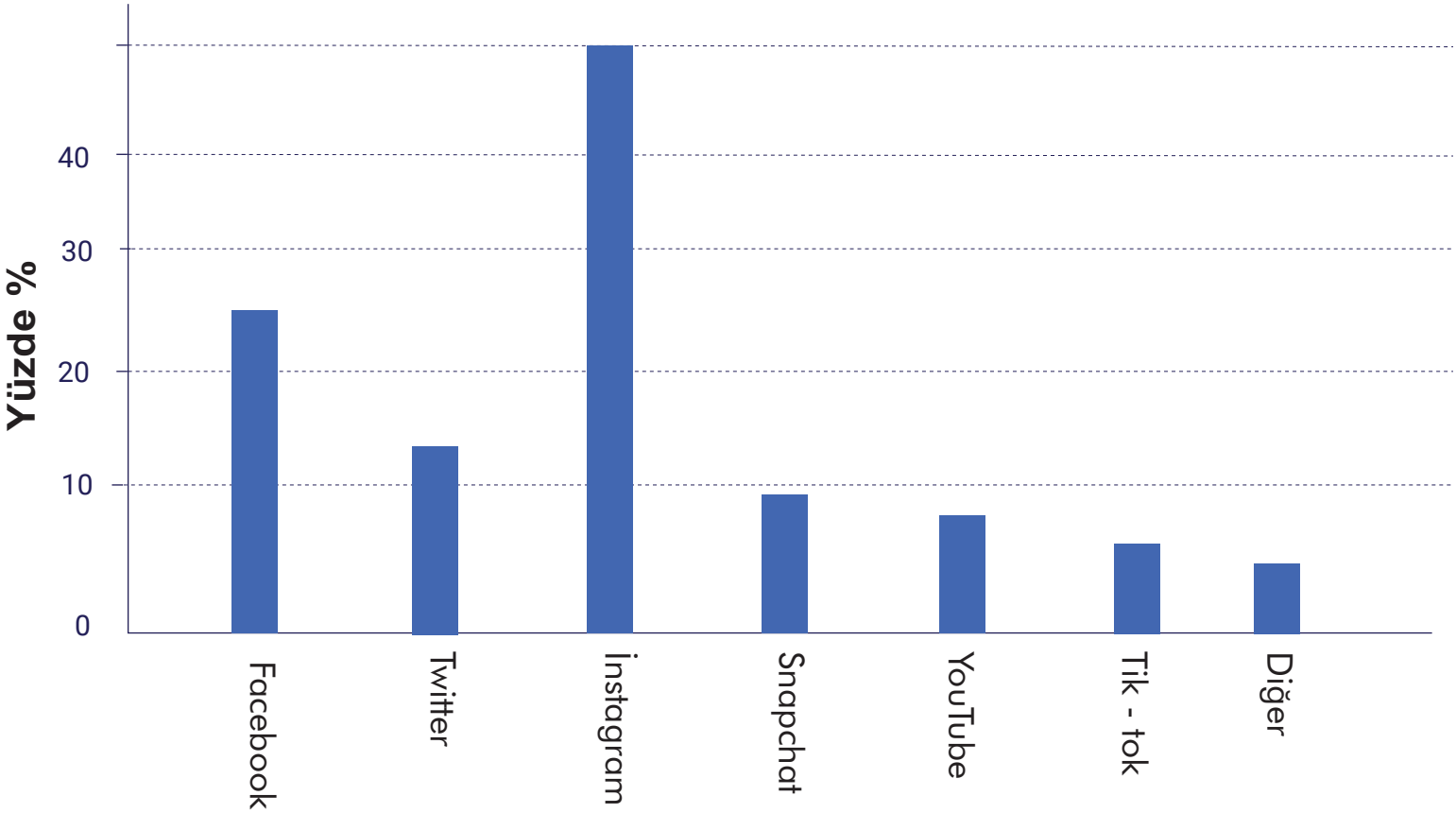

Katılımcıların en çok rağbet gösterdiği sosyal medya uygulaması ise Instagramdır. Bu uygulamayı Facebook ve Twitter takip etmektedir. Twitter'ın diğer iki büyük ünlü platforma göre daha az tercih edilişi önemlidir. Bu kitlenin şahsi fikir ve kanaat beyan etme hâli aşağıda incelenecektir. Bu tercih bize ilgili gençliğin katılımcı özne olmaktan çok imajlara, anlıklara, görsellere daha aşina olduğunu göstermektedir.

SOSYAL MEDYAYI DAHA ÇOK HANGİ AMAÇLA KULLANIYORSUNUZ ?

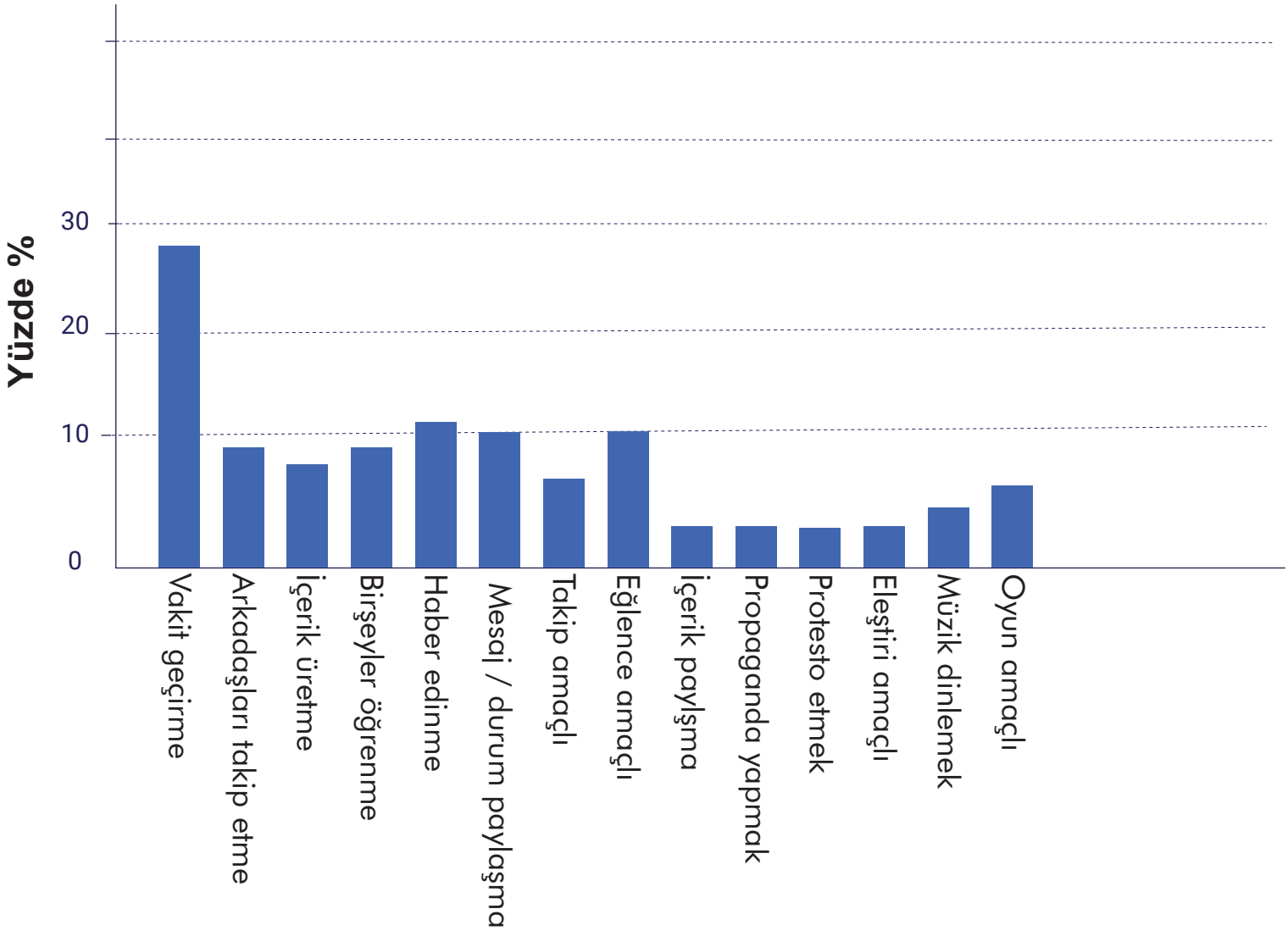

Katılımcılar sosyal medyayı daha çok vakit geçirme, haber edinme, eğlence ve durum paylaşma amaçlı kullandıklarını beyan etmektedir. Sosyal medyanın haber edinme kaynağı olarak kullanılması bu kitlenin bilgiyle olan ilişkisinin kurumsal ve metodolojik bir nitelikten ziyade algoritmalara dayalı bir yönü olduğunu öne çıkarması bakımından önemlidir. Yani gençlerin kendilerini koşullandıran beğeni, zevk ve tercihleri, algoritmalar ile kendilerini koşullandırmaktadır. Sosyal medya özgürleştirici ve hızlandırıcı işleviyle birlikte aynı zamanda zihinsel kuşatmacı bir işlevi de yerine getirmeye açıktır. Bu husus, toplumsal ve siyasal kimliklerin sosyal medya ile kolaylığına aşınmayabileceğini de ortaya koymaktadır.

BİR GÜNDE KAÇ SAATİNİZİ SOSYAL AĞLARDA GEÇİRİYORSUNUZ ?

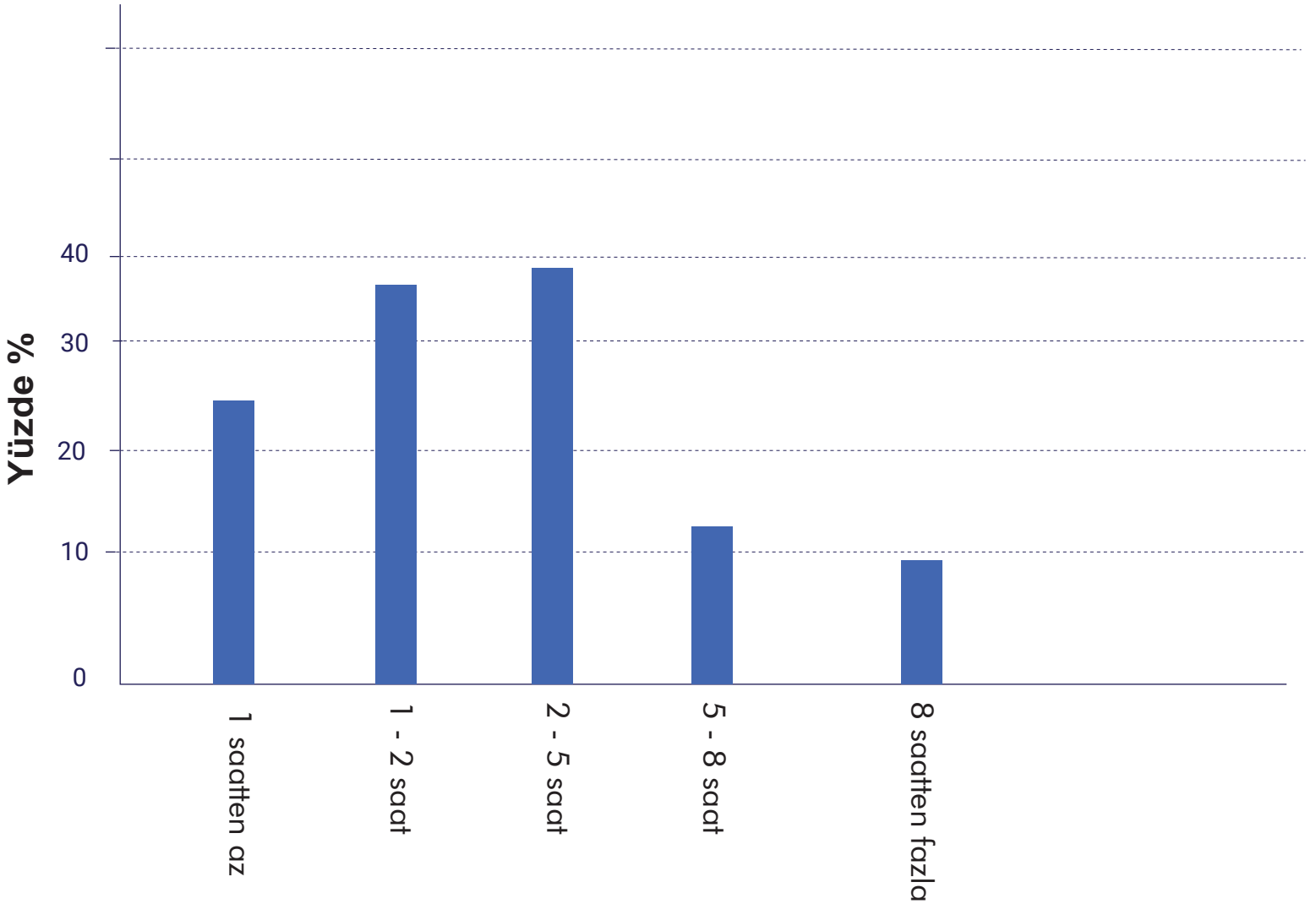

TAKİP ETTİĞİNİZ SOSYAL MEDYA FENOMENİ BULUNUYOR MU ?

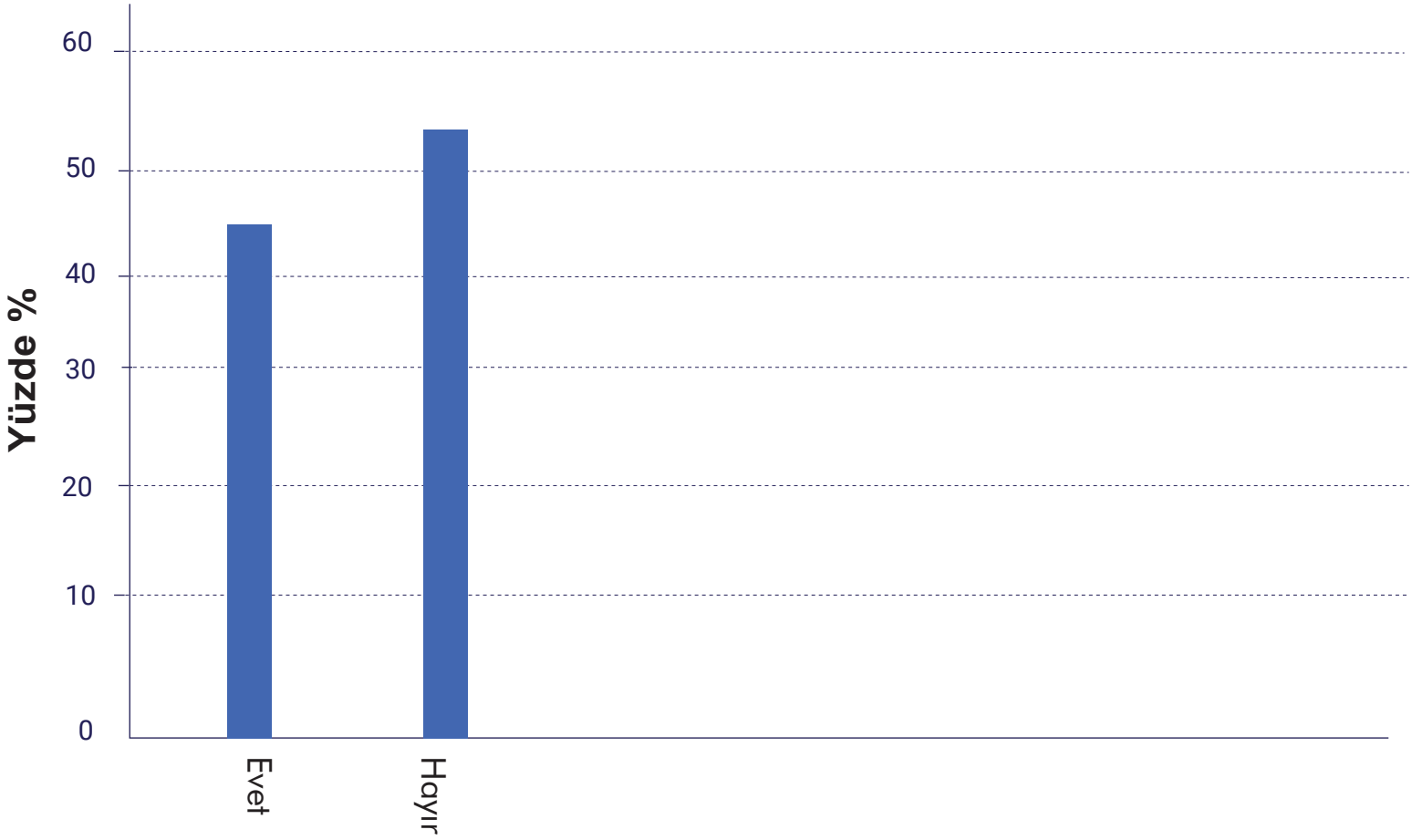

Katılımcıların yaklaşık %45'lik bir bölümü sosyal medya fenomenlerini takip ettiğini ifade etmektedir. Bu husus dezenformasyon meselesinin önemini ortaya koymaktadır. İlgili kitle, sosyal medya fenomenleri aracılığı ile yürütülecek kampanyalara açıktır.

YOUTUBE'DA ABONE OLDUĞUNUZ KANAL VAR MI ?

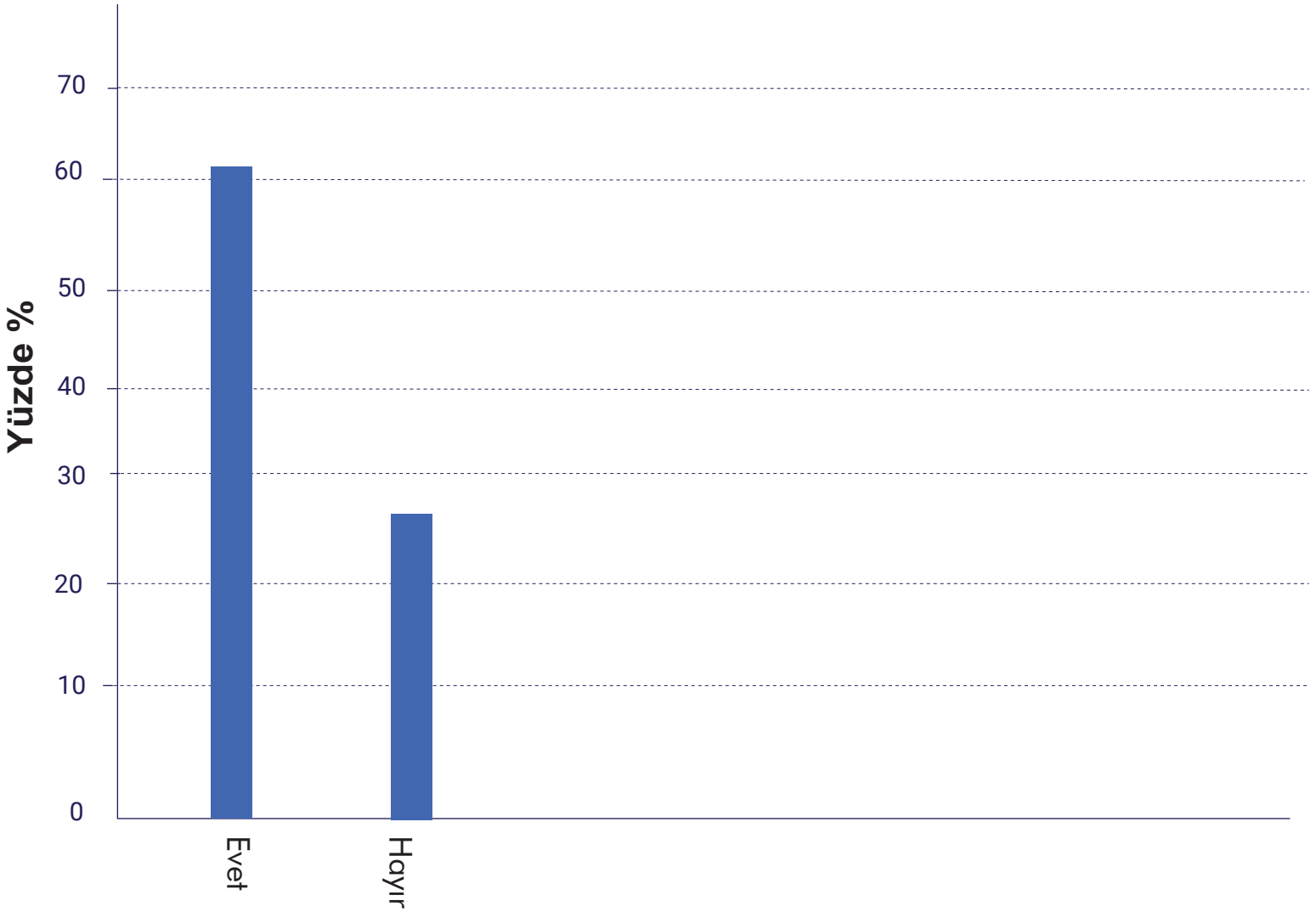

SANAL ORTAMDA DAHA ÇOK HANGİ İÇERİKLERE ABONE OLUYORSUNUZ ?

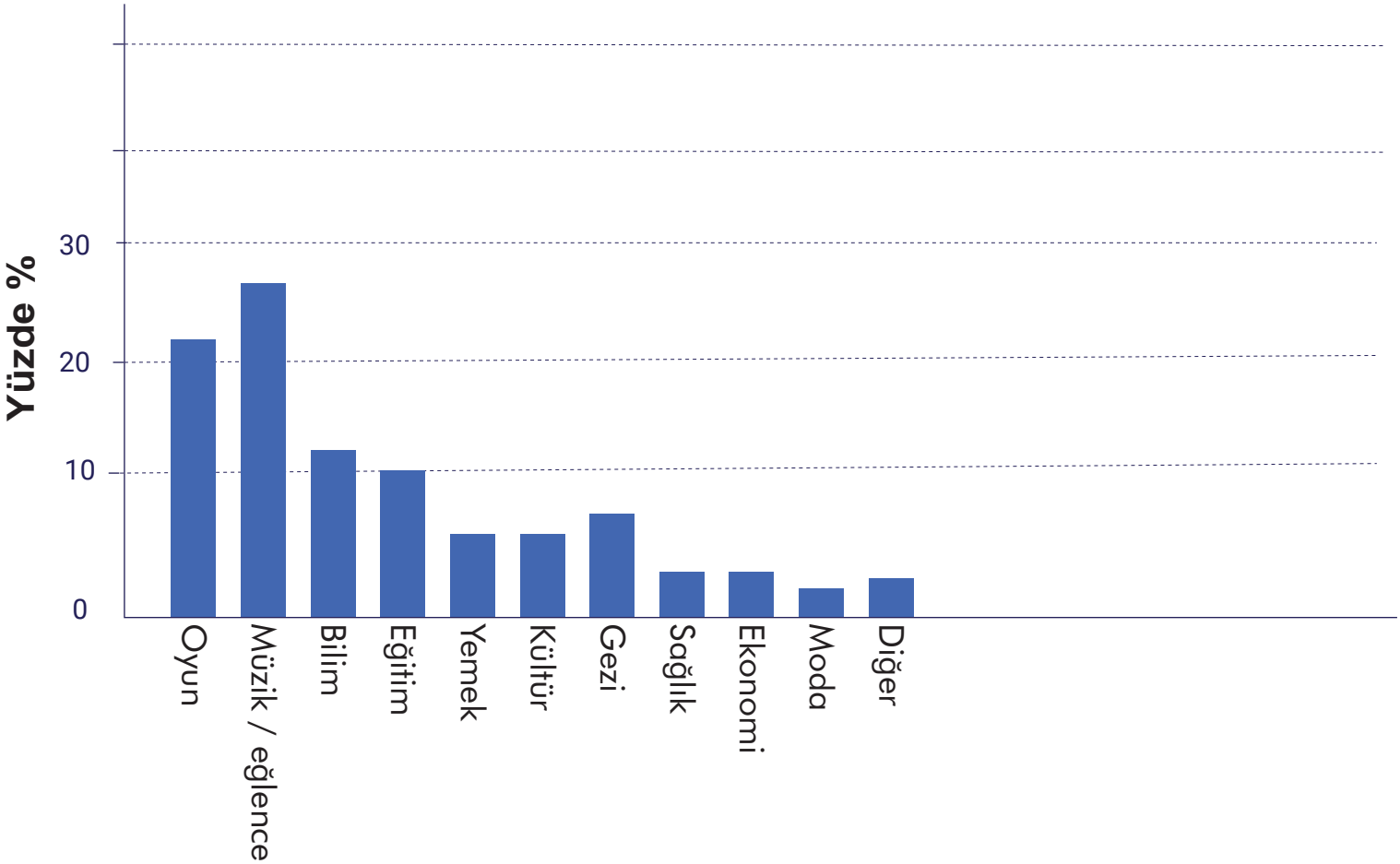

Katılıcıların %60'dan fazlası en az bir Youtube kanalına abone olduğu beyan etmiştir. Abone olunan kanallar arasında en çok tercih edilenler müzik/eğlence ve oyun kanallarıdır. Ancak bu kanallar saf bu içerikleri üretmenin dışında da işleve sahiptir. Bir oyun kanalı aynı zamanda bir siyasi parti lideri ile canlı yayın yapabilmektedir. Kanallar ve canlı yayınları, hitap ettiği kitleler için iyi birer propaganda mecrası işlevi görebilmektedir

SOSYAL MEDYADA TAKİP ETTİĞİNİZ SİYASETÇİ VAR MI ?

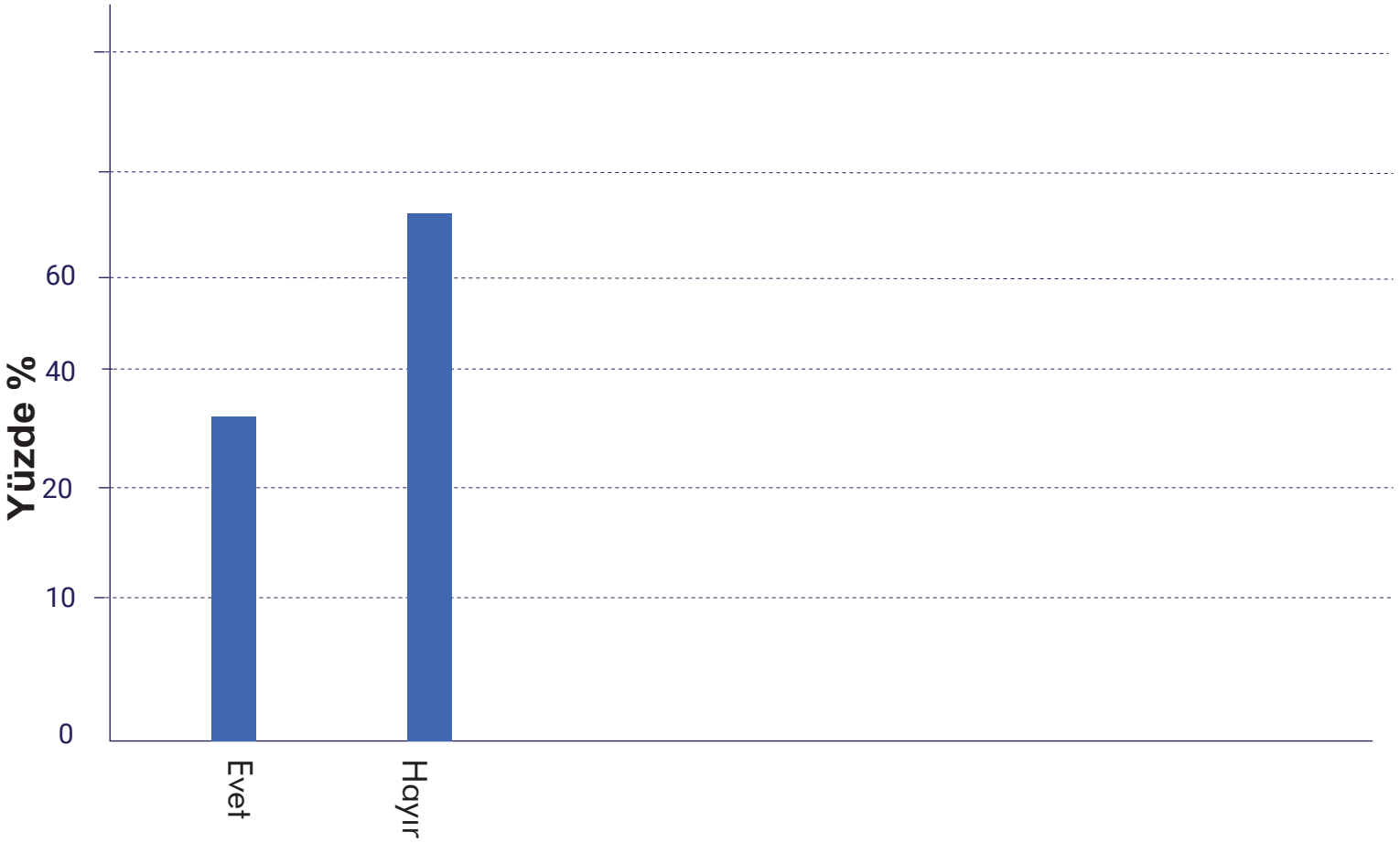

Katılımcıların büyük bir bölümü fenomenleri ve Youtube kanallarını takip ederken siyasetçileri takip edenlerin oranı ise %30'u aşmamaktadır. Bu husus, siyasetçilerin düşünsel paylaşımlarının sosyal medya kullanıcıları tarafından dikkate alınmadığının da göstergesidir. Çünkü sosyal medya kullanıcısı katılımcıların kullanım amacı ile siyasetçilerin amaçları örtüşmemektedir.

SOSYAL AĞLARDA DİNÎ VE SİYASİ GÖRÜŞLERİNİZİ BELİRTECEK ŞELİLDE YORUMLAR YAZIYOR, PAYLAŞIMDA BULUNUYOR MUSUNUZ ?

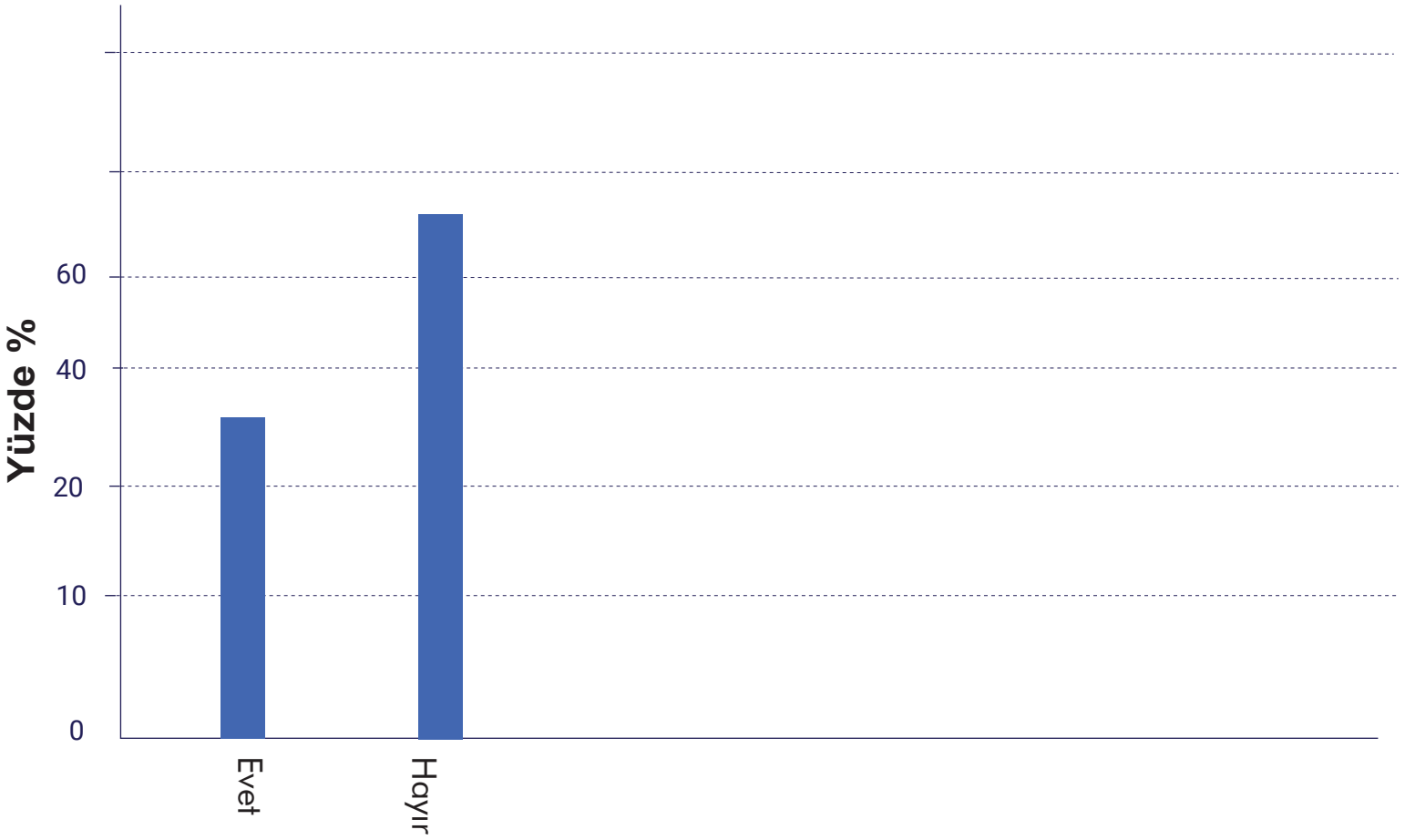

Katılımcıların yaklaşık %30'luk bir kısmı sosyal medyada dinî ve siyasi görüşünü beyan eden paylaşımlar yaptığını belirtmektedir. Bu oran, bireylerin belirli kimliklerin taşıyıcısı olmakla birlikte kimliksel aidiyetlerin içini dolduramadıklarının göstergesidir. Katılımcıların dini ve siyasi gruplara katılmama güdüsüyle bu tercih uyum göstermektedir.

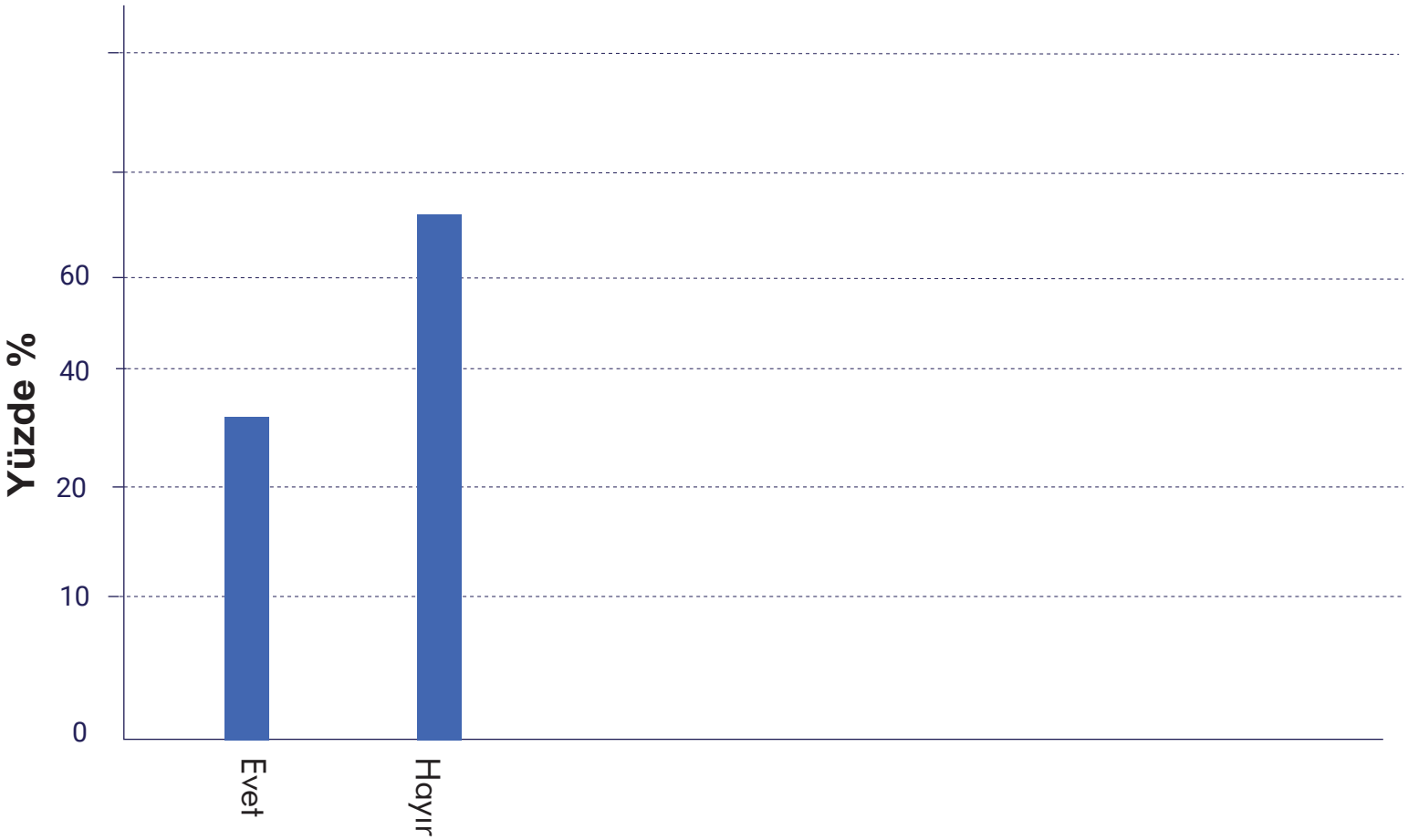
Yüzde %
60
40
20
10
0
Evet
Hayır

AŞAĞIDAKİ KAVRAMLAR / DEĞERLER SİZİN İÇİN NE KADAR ÖNEMLİDİR ?

	KAVRAMLAR	ÖNEMLİ DEĞİL	NE ÖNEMLİ NE DE ÖNEMSİZ	ÖNEMLİ	ÇOK ÖNEMLİ
A	Vatan	%1,9	%3,3	%14,4	%80,4
B	Bayrak	%1,3	%2,3	%13,2	%83,3
C	Özgürlük	%1,9	%2,9	%18,0	%77,2
D	Para	%5,5	%15,9	%38,4	%40,2
E	Kariyer	%3,3	%10,0	%37,4	%49,3
F	Sağlık	%3,0	%6,0	%18,7	%72,3
G	Dış görünüş	%9,0	%25,0	%34,6	%31,1
H	Dini bayramlar	%3,8	%11,1	%33,8	%51,4
I	Milli bayramlar	%2,8	%8,9	%35,5	%52,8
J	İbadet, dua	%4,2	%7,2	%30,4	%58,3
K	Arkadaşlar	%4,5	%13,6	%40,6	%41,4
L	Aile ve akraba bağları	%6,6	%10,4	%32,5	%50,4
M	Eğlence	%4,2	%20,2	%38,0	%37,6
N	Ezan	%3,7	%6,1	%24,5	%65,7
O	Şehitlik	%1,6	%5,5	%21,4	%71,5
Ö	Çevre sevgisi	%4,6	%12,0	%39,1	%44,3
P	Hayvan sevgisi	%5,9	%13,0	%38,0	%43,1
R	Taraftarı olunan takım	%26,8	%25,2	%22,4	%25,6
S	Flört etmek	%29	%30,3	%21,0	%19,7
T	Modayı takip etmek	%32,1	%27,4	%21,2	%19,4
U	Görgü kuralları	%5,9	%11,1	%35,9	%47,0
V	Adalet	%4,4	%7,7	%19,3	%68,5
Y	Etnik köken	%15,9	%24,6	%28,3	%31,2
Z	Siyaset	%24,2	%28,4	%23,6	%23,8

Katılımcılara son olarak bazı kavramlar verilerek bunların önemlilik değerlendirmesi yapılması istenmiştir. Katılımcıların çok önemli gördükleri hususların başında vatan, bayrak ve özgürlük yer almaktadır. Siyaset, modayı takip etmek, flört etmek ve taraftarlık ise en az önemli görülen kavramlardır.

SONUÇ

Araştırmaya bir bütün olarak baktığımızda ilgili yaş grubu hakkında öncelikle belirtilmesi gereken şey mevcut bölüşüm rejimine ve geleneksel kurumların ortaya çıkardığı hiyerarşik düzene karşı birikmiş bir "öfke"nin varlığıdır. Bu iki tepki unsuru birbirini beslemektedir. Çünkü bölüşüm rejimi de geleneksel yapıların ortaya çıkardığı ilişkiler ağına göre şekillenmektedir. Dinsel, siyasal ve toplumsal statü grupları, ortaya çıkardığı ilişkiler ağı sayesinde konumlarını koruyabilmektedir. Bu durum ilgili kitlenin ülkenin ve kendilerinin geleceğine dair umutlarını ciddi manada kırmıştır. İlgili durumların en önemli yansımalarını gençlerin memnuniyet durumlarında, yurt dışına gitme taleplerinde ve dinsel/siyasal gruplara üye olmama motivasyonlarında gözlemlemek mümkündür. Gençlerin hayatlarından memnuniyet oranı bir hayli düşüktür. Hali hazırda idari-bürokratik yapıların şekillendirdiği geleneksel siyasal-toplumsal düzen zaten yeterli temsil imkanını sağlayamamakta ve ilgili kitlenin taleplerini karşılayamamaktadır. Bununla birlikte mevcut siyasal düzenin bireylerin statü sıçramaları yapabileceği yasal-ussal liyakat düzenini ortadan kaldırdığına ya da bozduğuna dair düşünce ise gençlerin cumhuriyetçi manada eşitlik idealine olan özlemini artırmıştır.

Bu ideal,yasal-ussal bürokratik bir düzen kurma, alternatif bir düzen kurma iddialarını taşımaktan öte mevcut düzeni ortadan kaldırma motivasyonuna sahiptir. Bu sebepten ötürü, söz konusu kitle belirli bir siyasal pozisyona eklenmekten ziyade mevcut siyaset dizgesinin "kazıcıları" durumundadır. Ancak bu kazıcılık hali mülkiyet karşıtı sınıfsal bir siyasetin emarelerini göstermemektedir. Yani bilinen anlamda sol bir dalganın geldiğini söylemek mümkün gözükmemektedir. Çünkü ilgili gençliğin taleplerini sınıf siyaseti içinde düşünmek zor görünmektedir. Hem siyasal kimlik tanımlaması hem de ulus-devlete içkin kavramlara atfedilen önem bu yargının sembolik yanını, taleplerin siyasal kültür anlamında bireyci pozitivist ve post-pozitivist temellere dayanması ise bu yargının maddi yanını ortaya koymaktadır. Araştırmanın sonuçları Türk toplumunun "statü toplumu" niteliğini sürdürdüğünü ortaya koymaktadır.

Bireyci taleplerin kümelendiği mecra, toplumsal yapıda merkeze yürüyüşün geleneksel kurumlar eliyle engellenmesiyle ilişkilidir. Merkeze yürüyüşün engellenmesine dair tepki toplumun genelinin satın alma gücündeki gözle görülebilir düşüş ile birlikte ekonomi temelli tepkilere alan açmaktadır. Sol siyasetin bu mecra üzerinden hareket etme imkânının olmadığını söylemek mümkün değildir. Ancak bu siyasetin sınıfsal bir bakış taşıma imkânının sınırlı olduğunu gözlemlemek mümkündür. Bu manada geleneksel solun (sosyal demokrasi) dışında bir sol siyasetin güçlendiğini gözlemlemek zordur. Çünkü toplumsal yapıyı bir arada tutan en önemli ve en kapsayıcı kimliklerin hâlâ ulus ve inanç olduğu söylenebilir. Bu kimliklerin kendinde bir bilinç hâli olduğu ve ideolojik bir konumlanmayla paralel varlığını sürdürdüğü iddia edilmemektedir. Ancak bu kimlikler aşınmadan sınıf temelli sol bir siyasetin güçlenmesi mümkün görünmemektedir.

İlgili yaş grubunun tamamen bireysel dünyalarına hapsolduğunu söylemek mümkün değildir. Boş zamanlarını arkadaşlarıyla geçiren, siyasal meseleleri genellikle çevresiyle konuşmayı tercih eden önemli bir kısım söz konusudur. Bu kitlenin tek sosyalleşme mecrasının sosyal ağlar olduğu söylemek mümkün değildir. Bu manada siyasal habitusun doğasının bir anda çok büyük değişimler geçirdiğini iddia etmek mümkün görünmemektedir. Çünkü bireyselleşmenin sonuna kadar vardığını bizlere gösterecek önemli sembollere bu araştırma sonucunda ulaşılamamıştır. Tam tersine ilgili bireylerin aile, inanç, arkadaşlık, ülkeye hizmet etmek gibi kavramlara atfettikleri önem büyüktür. Sosyal medya ise bu bireylere sosyalleşme imkânı ile birlikte anonim olma şansını sağlamaktadır. Anonim olma hâli, iki sebepten ötürü önemlidir. İlk olarak kendini ifade etme hususunda korunaklı bir alan sağlamaktadır. İkincisi olarak ise geleneksel siyaset biçimlerine alternatif sunmaktadır.

Geleneksel siyasetin dikey hiyerarşik, oligarşik yapısına tamamen aykırılık sağlamaktadır. Bireylerin mobilizasyonuna imkân sağlamaktadır. Ancak sosyal medyanın aidiyet hissedilen kimlikleri kırıcı etkisi ise zannedildiği kadar yüksek olmayabilir. Çünkü sosyal ağlar belirli algoritmalar ile çalışmaktadır. Bu algoritmalar ise bireylerin tercih ve beğenileri ölçüsünde bireylere cazip gelecek içerikleri sunmaktadır. Bu bakımdan sosyal medyanın sunduğu bilgi ve siyasallaşma uğrağı olarak işlevi çoğulculuğa ve farklı bireyler arasında doğrudan etkileşime imkân vermekten uzak olabilir. Tam tersine bireylerin tavırlarını daha rijit hâle getirmeye hizmet edebilir. Bununla birlikte sosyal ağların manipülasyona açık bir doğası vardır. Bu sebepten ötürü reflekslerin sivrilmesi için kullanılan dezenformasyon ürünlerinin ilgili kişiye ulaşmasını kolaylaştıracak bir yazılım mekaniğini gözlemlemek gerekir. İlgili yaş grubunun seçimlerinden gördüğümüz kadarıyla sosyal medya uygulamaları arasında en çok tercih edilen paylaşım biçimi anlık paylaşmaktır. Sosyal medyadaki algıya yön veren şey görsellerdir. Twitter ve Facebook'un kanaat açıklanan yazılı paylaşım biçimi yerine görsel ve anlıklara bırakmış gibidir. Bu mecralarda sosyalleşen ve siyasallaşan genç bireylerin ise gündem tayin edici bir pozisyon alması mümkün gözükmemektedir.

Çünkü ilgili gençlik gündemi zaten bu mecralardan takip etmektedir. Bu durum yarattığı en önemli sonuçlardan biri ise "fenomen" denilen kişi ve hesapların artan etkililiğidir. Bu hesaplar aracılığıyla gündeme yön verme ve ilgili bireyleri etkileme kapasite gayet yüksektir. Çünkü sosyal ağları takip eden gençliğin geleneksel siyasal mekanizmalarla ilişkisi olumsuz bir nitelik taşımaktadır. Dinsel ve siyasal gruplara üye olma motivasyonları gayet düşüktür. Ancak bu durum ilgili gençliğin ülke meselelerini kayıtsız olduğunu da göstermez. Kayıtsız kaldıkları şey, örgütlü bir siyasal yapı içinde siyasal mücadeledir. Ancak talepleri ve tepkileri doğrultusunda eylemliliğe geçme motivasyonları ise yüksektir. Bu eylemliliğin örgütlü ve bütünlüklü bir liderlik mekanizması arz etmemesi eylemliliğin yıkıcı kapasitesini arttırabileceği gibi anonimlik hâli motivasyonun yükselmesinde katalizör etkisi gösterebilir. Yani ilgili gençlik için siyasal eylemliliği kanalize edebilecek ve biriken öfkeyi doğru yönlendirebilecek bir alan açılmadığı nispette Gezi Parkı benzeri eylemlilik hâli bir potansiyel olarak durmaktadır.

Son olarak belirtilmesi gereken şey gençlerin siyasal kurumsallaşma bakımından depolitize olmuş hâlleri yeni siyaset üretme biçimleri ihtiyacı ortaya çıkarırken otoriterleşmenin zihinlerde dışlandığı söylemek güçtür. Siyasal kültür bağlamında materyalist talepler iktisadi darboğaz ve adalet sağlamayan bürokratik düzenden dolayı hala çok güçlüdür. Yani gençlerin öncelikli kaygısı iş bulmak, aile kurmak, refah bir hayat sürmek gibi temel insani kaygılardır. Bu kaygıları aşan, özgürleşmeci ve kendini gerçekleştirme talebi bağlamında post-materyalist talepler de giderek güçlenmektedir. Ancak birincilerin ikinciye galebe çaldığını gözlemlemek mümkündür. Bu sebeple, söz konusu talepler siyasal bir tartışmanın konusu olmak yerine öteki üzerinden dışlama nesnesine dönüşürse mevzu gençliğin ırkçı ve yabancı düşmanı reflekslere bürünmesi ve Batı tipi aşırı sağcı yapılara meyletmesi ihtimali güçlüdür. Ancak hâlihazırda bu gençliğin önemli bir kesimi ulus devletin rehabilitasyonu ile problemlerin çözümüne dair güçlü bir inanç taşıyor gibi görünmektedir. Bu durum da Cumhuriyetçi ideallerle bütünleşen seküler hassasiyetler taşıyan milliyetçi bir çizginin siyasal manada avantaj sahibi olduğunu düşündürmektedir.

Bu araştırmanın, yeni araştırmalara alan açması ve Türk gençliğinin taleplerinin gündemde yer etmesi temennisiyle…